

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Sandra Gionini

**Programi slovenskih političnih strank na
volitvah v državni zbor in na volitvah v evropski
parlament**

**Primer Slovenske demokratske stranke, Nove
Slovenije in Slovenske ljudske stranke**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2009

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Sandra Gionini

Mentorica: izr. doc. dr. Alenka Krašovec

**Programi slovenskih političnih strank na
volitvah v državni zbor in na volitvah v evropski
parlament**

**Primer Slovenske demokratske stranke, Nove
Slovenije in Slovenske ljudske stranke**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2009

Zahvala

Rada bi se zahvali mentorici izr. doc. dr. Alenki Krašovec za aktivno spremljanje in usmerjanje pri pisanju diplomske naloge. Posebna zahvala gre vsem domačim, ki so me spodbujali in mi nudili podporo pri pisanju diplomske naloge, še posebej sestri Petri in Borisu. Rada pa bi se zahvalila tudi fantu Andreju, ki me je podpiral skozi vsa leta študija. Iskreno hvala vsem.

Programi slovenskih političnih strank na volitvah v državni zbor in na volitvah v evropski parlament Primer Slovenske demokratske stranke, Nove Slovenije in Slovenske ljudske stranke

Diplomska naloga govori o primerjavi programov političnih strank SDS, SLS in NSi, s katerimi so stranke nastopile na volitvah v DZ in v EP leta 2004. Gre za primerjavo programov v smislu, koliko so si programi strank vsebinsko podobni oziroma različni glede na to, za katere volitve gre. Na drugi strani, pa gre tudi za primerjavo programov, zaradi sočasnega vključevanja v EU. Glede na preučeno lahko rečemo, da so programi po določenih tematikah podobni, v določenih tematikah pa se razlikujejo. Kadar govorimo o programih političnih strank, s katerimi so nastopile na volitvah v EP, najbolj odstopa program politične stranke SLS, najbolj blizu pa je program politične stranke NSi. Če pa govorimo o volitvah v DZ, pa lahko rečemo, da je nekje najbolj blizu program političnih strank SDS in NSi, odstopa pa zopet program politične stranke SLS. V diplomski nalogi je s strani različnih avtorjev razložen pojem program politične stranke in kaj pomeni pojem drugorazrednih volitev.

Ključne besede: program političnih strank, drugorazredne volitve, volitve v DZ, volitve v EP, tematike programa

Programmes of Slovenian political parties for the elections in national assembly and for the European parliament elections Example Slovenian Democratic Party, New Slovenia and Slovenian people's party

This dissertation aims to compare political programmes of SDS, SLS and NSi political parties, which were put forward on elections for national assembly and EP in 2004. The comparison explores similarities and differences between party programmes, depending on the type of elections. Furthermore, the dissertation compares party programmes from the perspective of joining EU at the time. From the above research it can be concluded, that party programmes are similar on a number of topics but remain different on others. On elections to EP, SLS party programme differed most, whilst the programme of NSi was the most similar. For elections to national parliament, SDS and NSi had most similar party programmes and the programme of SLS differed most. Dissertation also provides interpretations of the terms political party programme and second-level elections by various authors.

Key words: political parties program, second-order elections, elections in national parliament, elections in EP, topics of program.

KAZALO

KAZALO TABEL	6
1 UVOD	8
1.1 PREDMET RAZISKOVANJA	8
1.2 CILJI DIPLOMSKE NALOGE.....	14
1.3 OPREDELITEV HIPOTEZE	15
1.4 METODE RAZISKOVANJA.....	15
2 VPRAŠANJE ALI SO VOLITVE V EVROPSKI PARLAMENT DRUGORAZREDNE	16
2.1 DRUGORAZREDNOST	16
2.2 PROGRAMI POLITIČNIH STRANK	21
2.3 ZAKAJ JE POLITIČNI PROGRAM ENOTA ANALIZE.....	22
3 OPIS EVROPSKE SKUPINE EPP-ED (PROGRAM, MANIFEST)..	24
4 PROGRAMI SLOVENSКИH POLITIČNIH STRANK NA VOLITVAH V DRŽAVNI ZBOR	29
4.1 SLOVENSKA DEMOKRATSKA STRANKA	30
4.2 SLOVENSKA LJUDSKA STRANKA	37
4.3 NOVA SLOVENIJA	41
5 PROGRAMI SLOVENSКИH POLITIČNIH STRANK NA VOLITVAH V EVROPSKI PARLAMENT	45
5.1 SLOVENSKA DEMOKRATSKA STRANKA	45
5.2 SLOVENSKA LJUDSKA STRANKA	47
5.3 NOVA SLOVENIJA	49
5.3.1 <i>Prednostne naloge EPP-ED po programu NSi</i>	51
6 ANALIZA PRIMERJAVE PROGRAMOV POLITIČNIH STRANK	52
6.1 SLOVENSKA DEMOKRATSKA STRANKA	54
6.2 SLOVENSKA LJUDSKA STRANKA	56
6.3 NOVA SLOVENIJA	57
7 ZAKLJUČEK	59
8 LITERATURA	63

KAZALO TABEL

TABELA 1.1: RAZLIKE MED VOLITVAMI V DZ IN EP	9
TABELA 1.2: VOLILNA UDELEŽBA NA VOLITVAH V DZ IN EP	10
TABELA 1.3: URADNI IZIDI VOLITEV EP	11
TABELA 1.4: REZULTATI VOLITEV V EP 10-13 JUNIJA 2004 – DELITEV SEDEŽEV PO POLITIČNIH SKUPINAH	12
TABELA 1.5: VOLITVE V DRŽAVNI ZBOR - 3. OKTOBER 2004	13
TABELA 6.1: VOLITVE V EP	53
TABELA 6.2: PROGRAM SDS NA VOLITVAH V DZ IN EP	55
TABELA 6.3: PROGRAM SLS NA VOLITVAH V DZ IN EP	56
TABELA 6.4: PROGRAM NSi NA VOLITVAH V DZ IN EP	58

SEZNAM KRATIC :

ALDE – Skupina zavezništva liberalcev in demokratov za Evropo
BDP – Bruto družbeni proizvod
DeSUS – Demokratična stranka Upokojencev Slovenije
DZ RS – Državni zbor Republike Slovenije
ELDR – Skupina evropske liberalne, demokratske in reformistične stranke
EP – Evropski parlament
EPP-ED – Skupina evropskih ljudskih strank in evropskih demokratov
EU – Evropska Unija
G/EFA – Skupina zelenih / Evropske svobodne zveze
GUE / NGL – Konfederalna skupina evropske združene levice / Nordijska zelena levica
ICF – Mednarodne klasifikacije funkcionalnosti
IND / DEM – Skupina neodvisnosti / demokracije
LDS – Liberalna demokracija Slovenije
NATO – Severno atlantska zveza
NSi – Nova Slovenija
NUK – Narodna in univerzitetna knjižnica
OVSE – Organizacija za varnost in sodelovanje v Evropi
OZN – Organizacija združenih narodov
PES – Skupina socialdemokratov v Evropskem parlamentu
PROVOJ – Pogodbena rezerva Slovenske vojske
RS – Republika Slovenija
SDS – Slovenska demokratska stranka
SLS – Slovenska Ljudska stranka
SME – Gospodarsko združenje malih in velikih podjetij
SV – Slovenska vojska
SZVP – Skupna zunanja in varnostna politika (CFSP)
UEN – Skupina združenja za Evropo narodov
VB – Velika Britanija
ZDA – Združene države Amerike
ZLDS – Združena lista socialnih demokratov

1 UVOD

PREDMET RAZISKOVANJA

Leto 2004 je bilo za Slovenijo kot demokratično državo pomembno, v njej so potekali številni volilni dogodki. Glede na to, da je Slovenija maja leta 2004 vstopila v politični in gospodarski prostor Evropske Unije (v nadaljevanju EU) smo Slovenci, kot njeni državljani, imeli 13. junija prvič možnost, da izberemo 7 poslancev v Evropski parlament (v nadaljevanju EP), predstavniško telo EU. Istega leta pa smo Slovenci izbirali tudi poslance v Državni zbor (v nadaljevanju DZ). V sodobnih predstavniških demokracijah so volitve eden pomembnejših pokazateljev, s katerimi ljudstvo z neposredno izvolitvijo izraža svojo voljo.

Volitve v EP so s programi političnih strank prinesle v slovenski politični prostor pomembno volilno novost; kajti pričakujemo, da se programi strank na evropskih volitvah razlikujejo od programov za volitve v DZ in tudi med seboj; prav to me zanima v diplomski nalogi. To pa tudi pripelje do tega, da imajo ljudje različne poglede nanje, različne dileme, kako jih razumeti in kako jih pojasnjevati.

»Zaradi bistvene vsebinske razlike - "pot v" Evropo je bila za Slovenijo dejanski politični in družbeni proces, v katerem so o "nas" odločali "drugi"- so slovenski mediji in politika v zadnjih dveh desetletjih zelo močno razvila kompleks samoocenjevanja.« (Vogrinc v Zadnikarju 2005, 8)

»Prva slovenska izkušnja z neposrednim izbiranjem poslancev v nadnacionalni predstavniški organ so za slovensko volilno telo edinstvene tako z vidika institucionalne ureditve volilnih institucij, izbiranja predstavnikov v nadnacionalno politično areno kot tudi participacije volilcev v vse evropskih sočasnih volitvah kot del EU.« (Deželan v Kustec Lipicer 2005, 147)

»Maja in junija 2004 v Sloveniji ni bilo političnega in ideološkega prostora za javno razmišljanje, kaj šele razpravo o različnih možnih politikah Evrope in evropskosti. Kandidati na volitvah niso nastopili kot zagovorniki različnih evropskih politik, javnost pa tega od njih ni pričakovala.« (Vogrinc v Zadnikar 2005, 8)

»Izbrali smo ugledneže, primerne, da se udeležujejo obredov evropejstva kot Slovenci, nikakor pa ne zastopnikov politik, za katere bi volivci želeli, da bi z njimi oblikovali Evropo in svet.« (Vogrinc v Zadnikarju 2005, 9)

Različni avtorji, ki vidijo razlike med volitvami v DZ in v EP, jih vidijo na eni strani v volilni udeležbi, v volilnem sistemu in pomenu volitev v smislu ali gre za prvorazredne ali drugorazredne volitve, na drugi strani pa vidijo razlike v volilnih tematikah.

Poudariti je potrebno, da se v literaturi najbolj pogosto zasledi opredelitev volitev v nacionalno parlamentarno telo kot prvorazrednih volitev in evropske volitve kot drugorazredne volitve. »Volitve v nacionalni parlament so pri tem za volivce pomembnejše in imajo vlogo t.i. prvorazrednih volitev, evropske parlamentarne volitve pa imajo vlogo t.i. drugorazrednih volitev, saj naj bi se na njih odločalo o manj 'usodnih' stvareh za volivce.« (Schmitt v Fink Hafner 2005, 71)

V tabeli 1.1 so vidne razlike, do katerih prihaja pri volitvah v DZ in EP. Bistvene razlike so vidne v volilnem sistemu, velikosti volilne enote, delitvi mandatorov posameznim strankam, volilni dobi in volilnem pragu.

Tabela 1.1: RAZLIKE MED VOLITVAMI V DZ IN EP

	VOLITVE V DZ	VOLITVE V EP
VOLILNI SISTEM	Proporcionalni sistem	Proporcionalni sistem s preferenčnim glasom
VELIKOST VOLILNE ENOTE	8 volilnih enot (vsaka volilna enota je razdeljena na 11 volilnih okrajev)	1 volilna enota
VOLILNI PRAG	4%	nimajo volilnega praga
DELITEV MANDATOV STRANKAM	Droopov količnik in d'Hondtov sistem	d'Hondtov sistem
VOLILNA DOBA	4 leta	5 let

Vir: Krašovec (2005, 97-98, 142-143).

V tabeli 1.2 so vidne razlike v volilni udeležbi na volitvah v DZ in EP. Glede na obdobje volitev v DZ, ki so potekale od osamosvojitve Slovenije dalje (1990-2008) je vidno, da volilna udeležba na volitvah v DZ upada. Po drugi strani pa vidimo, da je volilna udeležba na volitvah v EP v primerjavi z volitvami v DZ nižja. Zanimiv je podatek, da je bila v Sloveniji volilna udeležba na volitvah v EP leta 2004 samo 28,35%, na volitvah v DZ istega leta pa 60,65%, kar kaže na izrazito podpopovprečno udeležbo v primerjavi s prejšnjimi volitvami v DZ.

Tabela 1.2: VOLILNA UDELEŽBA NA VOLITVAH V DZ IN EP

LETO	VOLITVE V DZ	LETO	VOLITVE V EP
1990	83,30%	1979	63,00%
1992	85,60%	1984	61,00%
1996	73,70%	1989	58,50%
2000	70,14%	1994	56,80%
2004	60,65%	1999	49,80%
2008	63,10%	2004	45,50%

Vir:

1. <http://volitve.gov.si/> (Volitve v DZ in EP) in
2. http://www.europarl.europa.eu/elections2004/ep-election/sites/sl/results1306/turnout_ep/graphical.html .

Poleg dejstva, da naj bi se na evropskih volitvah odločalo o manj pomembnih (sekundarnih) zadevah pa imajo »precejšnjo težo ob omenjenem dejavniku še pomanjkanje zanimanja za politiko kot tako in za politiko na nadnacionalni ravni, premajhno poznavanje političnih tematik in institucionalne ureditve na ravni EU pa tudi nezaupanje v EU.« (Bicci v Kustec Lipicer 2005, 149)

Rezultati obeh volitev leta 2004 so bili presenetljivi, kajti takrat vladajoča stranka na oblasti LDS je izgubila na obeh omenjenih volitvah. V tabeli 1.3 vidimo uradne izide volitev v EP leta 2004 na slovenskem. Največ glasov je dobila politična stranka NSi (23,57%), sledi ji LDS in DeSUS (21,91%), SDS (17,65%), ZLSD (14,15%) in SLS (8,41%).

Tabela 1.3: URADNI IZIDI VOLITEV EP

	STRANKA	ŠT. GLASOV	DELEŽ GLASOV
1.	NSI – NOVA SLOVENIJA – KRŠČANSKA LJUDSKA STRANKA	102.753	23,57%
2.	LDS LIBERALNA DEMOKRACIJA SLOVENIJE IN DEMOKRATIČNA STRANKA UPOKOJENCEV SLOVENIJE	95.489	21,91%
3.	SLOVENSKA DEMOKRATSKA STRANKA – SDS	76.945	17,65%
4.	ZDRUŽENA LISTA SOCIALNIH DEMOKRATOV	61.672	14,15%
5.	SLS SLOVENSKA LJUDSKA STRANKA	36.662	8,41%
6.	SLOVENSKA NACIONALNA STRANKA – SNS	21.883	5,02%
7.	SLOVENIJA JE NAŠA	17.930	4,11%
8.	STRANKA MLADIH SLOVENIJE + ZELENİ SLOVENIJE	10.027	2,30%
9.	GLAS ŽENSK SLOVENIJE	5.249	1,20%
10.	ESG – STRANKA EKOLIŠKIH GIBANJ SLOVENIJE	2.588	0,59%
11.	NACIONALNA STRANKA DELA	2.022	0,46%
12.	STRANKA SLOVENSKEGA NARODA	1.386	0,32%
13.	DEMOKRATSKA STRANKA SLOVENIJE, DEMOKRATI SLOVENIJE – DS	1.263	0,29%

Vir: <http://www.volitve.gov.si/ep2004/index.html> .

Za raziskovanje v diplomski nalogi sem si izbrala tri slovenske politične stranke, SDS, SLS in NSi ker te tri stranke spadajo v EP v isto politično skupino imenovano EPP-ED.

Volitve v EP so bili prve volitve, po širitvi EU iz 15 na 25¹ držav članic in hkrati šeste zaporedne volitve v EP. V tabeli 1.4 je prikazano koliko sedežev je dobila posamezna politična skupina v EP. Največ glasov je dobila politična skupina EPP-ED (268 glasov), sledi PES (200 glasov), ALDE (88 glasov), G/EFA (42 glasov), GUE/NGL (41 glasov), IND/DEM (37 glasov), NEVEZANI (29 glasov) in UEN (27 glasov).

Tabela 1.4: REZULTATI VOLITEV V EP 10-13 JUNIJA 2004 - DELITEV SEDEŽEV PO POLITIČNIH SKUPINAH

Skupina evropskih ljudskih strank in evropskih demokratov	EPP-ED	268
Skupina stranke evropskih socialistov	PES	200
Skupina zaveznitva liberalcev in demokratov za Evropo	ALDE	88
- Evropsko liberalno demokratska in reformistična stranka	ELDR	
- Evropska demokratska stranka	EDP	
Zeleni / Evropska svobodna zveza	G/EFA	42
Konfederalna skupina evropske združene levice /Nordijska zelena levica	GUE/NGL	41
Skupina neodvisnosti/demokracije	IND/DEM	37
Skupina združenje za Evropo narodov	UEN	27
Nevezani	N.I.	29

Vir: Fink Hafner (2004, 194).

Evropski parlament ima 732 poslancev, ki so izvoljeni v 27 državah članicah Evropske unije, in sicer za 5-letni mandat. Sedeži so razdeljeni tako, da ima vsaka država članica določeno število sedežev - največ 99 in najmanj 5.

Kandidati naših političnih strank so se uvrstili v naslednje politične skupine EP; v politično skupino EPP-ED so se uvrstili predstavniki politične stranke SDS in NSi, torej Alojz Peterle, Ljudmila Novak, Miha Brejc in Romana Jordan Cizelj; v politično skupino ELDR se je uvrstila politična stranka LDS in z njo Jelko Kacin ter Mojca Drčar-Murko; v

¹ 1.5.2004 so se k petnajstim državam članicam EU pridružile še deset novih držav članic. S 1.1.2007 pa sta postali članici EU še Romunija in Bolgarija tako, da je danes 27 držav članic.

politično skupino PES pa ZLSD in Borut Pahor. Le nekaj mesecev kasneje, 3. oktobra, so potekale volitve v DZ, na katerih je sledilo še eno presenečenje (kar se tiče volilnih rezultatov). V tabeli 1.5 je viden prikaz rezultatov volitev v DZ leta 2004. Največ glasov je dobila politična stranka SDS (29,08% glasov), sledi ji LDS (22,80% glasov), ZLSD² (10,17% glasov), NSi (9,09% glasov) in SLS (6,82% glasov). Prav tako je na teh volitvah opazen poraz takrat vladajoče politične stranke LDS. V ospredju se pojavi nova politična stranka SDS. Po volitvah SDS, NSi, SLS in DeSUS oblikujejo vlado.

Tabela 1.5: VOLITVE V DRŽAVNI ZBOR - 3. OKTOBER 2004

LISTA KANDIDATOV	ŠT. MANDATO V	ODSTOTEK GLASOV
SLOVENSKA DEMOKRATSKA STRANKA - SDS	29	29,08%
LDS LIBERALNA DEMOKRACIJA SLOVENIJE	23	22,80%
ZDRUŽENA LISTA SOCIALNIH DEMOKRATOV	10	10,17%
NSi - NOVA SLOVENIJA - KRŠČANSKA LJUDSKA STRANKA	9	9,09%
SLS SLOVENSKA LJUDSKA STRANKA	7	6,82%
SLOVENSKA NACIONALNA STRANKA - SNS	6	6,27%
DEMOKRATIČNA STRANKA UPOKOJENCEV SLOVENIJE - DeSUS	4	4,04%
Narodne skupnosti	2	/

Vir: <http://www.volitve.gov.si/dz2004/>

² ZDLS – Združena lista social demokratov se je leta 2005 preimenovala v SD – Socialne demokrate.

1.2 CILJI DIPLOMSKE NALOGE

Na volilne rezultate lahko vplivajo različni dejavniki. Element, ki ga ima politična stranka, s katerim lahko vpliva na rezultate volitev, je njen politični program. V okviru programa politične stranke pa so pomembne posamezne tematike, katerim dajejo stranke prednost glede na prilagojenost volitvam.

»Oblikovanje programskih političnih ciljev je ostala ena izmed bistvenih nalog političnih strank.« (Bibič v Lukšič 1994, 9)

»Politične stranke v boju za oblast ponujajo programe s širokega področja javnih politik in težijo k pokrivanju vseh ključnih sektorskih javnih politik. Seveda stranke pripisujejo različno težo različnim tematikam, nekaterim pa se tudi zavestno izogibajo.« (Fink-Hafner 2001, 21)

Volilni rezultati so bili presenetljivi, zato sem se odločila, da bo cilj oziroma namen moje diplomske naloge analiza programov slovenskih političnih strank. Med seboj bom primerjala programe političnih strank in poskušala ugotoviti ali se le-ti razlikujejo, v katerih točkah so si podobni in katerim tematikam dajejo stranke prednost, ko gre za volitve v DZ in ko gre za volitve v EP. Zanimalo me bo ali stranke svoje volilne programe prilagodijo volitvam, ki trenutno potekajo. Z analiziranjem vsebine programa bom poskušala odkriti preference posamezne stranke.

Analizirala bom naslednje tri politične stranke; SDS, SLS in NSi; ne samo zato, ker so te stranke tvorile vlado v obdobju 2004-2008, ampak tudi zato, ker te tri stranke spadajo v isto evropsko politično skupino EPP-ED, v EP.

1.3 OPREDELITEV HIPOTEZE

Glede na izpostavljen problem diplomske naloge postavljam naslednjo hipotezo:

Programi slovenskih politični strank (SDS, SLS in NSi) na različnih volitvah vsebujejo različne tematike.

Zaradi sočasnega članstva SDS, SLS in NSi v Evropski uniji, bi pri preučevanju treh slovenskih političnih strank pričakovali podobne programe pri volitvah v evropski parlament.

1.4 METODE RAZISKOVANJA

➤ ANALIZA FORMALNIH DOKUMENTOV

Z analizo formalnih dokumentov sem primerjala statute in volilne programe političnih strank.

➤ ANALIZA SEKUNDARNIH VIROV

Z analizo sekundarnih virov (knjig, programov) sem poskušala dobiti največ podatkov za izbrano področje. V diplomu je pri pojasnjevanju temeljnih pojmov uporabljena strokovna literatura.

➤ ANALIZA STATISTIK

Podatki glede volilnih rezultatov, volilne udeležbe.

➤ PRIMERJALNA ANALIZA

Uporabljena je pri vseh predpostavkah. Uporabljene so tabele, ki še celovitejše pokažejo določeno tematiko.

2 VPRAŠANJE ALI SO VOLITVE V EVROPSKI PARLAMENT DRUGORAZREDNE

EP je videti kot institucija, ki zagotavlja, da obstaja odločilna povezava med državljani in je odločilen aparat EU. Kot edina izvoljena institucija EU, je parlament odgovoren vsem prebivalcem v EU. EP in mednarodne politične skupine delujejo v zelo različnem institucionalnem okolju, ki je odvisen od parlamentarnih strank na državni ravni. Kljub temu, da so člani EP izvoljeni v posamezni državi, parlament temelji na notranji organizaciji načelu med/super nacionalizma. Strankarski sistem EP temelji na tradicionalnih družinah stranke, ki jih najdemo v državah članicah EU. (Raunio v Heidar in Koole 2000, 231-232)

DRUGORAZREDNOST

Volitve v EP potekajo vsakih 5 let. Za vsako državo članico je določeno število poslancev, ki jih lahko izvolijo. V Sloveniji smo volili sedem poslancev. Poslanci zastopajo svoje volivce in njihove interese ter politične interese evropskih političnih strank, ter niso predstavniki držav, v katerih so izvoljeni.

V literaturi zasledimo razpravo o tem, kako pomembne so volitve v EP. »Volitve v EP oziroma evropske volitve v politologiji pogosto poimenujemo drugorazredne volitve.« (Deželan v Kustec Lipicer 2005, 55)

Po Reif in Schmittu je vzrok temu to, da so evropske volitve v EU pojavljajo na različnih stopnjah državnih volitev. Ta povezava med prvorazrednimi in drugorazrednimi volitvami ni nekaj nenavadnega. (Reif, Schmitt 1980, 3-44)

Evropske volitve so sočasno tudi nacionalne volitve v vseh članicah EU. Čeprav te volitve nimajo nekih institucionalnih posledic za vlado ali opozicijo v državi, je za nas pomembna povezava med evropskimi volitvami in politično sestavo v državi – v načinu kako to povezavo obravnavajo politične stranke. Ta povezava obstaja ter ima tudi učinek in posledice. Drugorazredne volitve niso neznanka v EU ali v zahodnih demokracijah. V teh državah lahko vsak hitro ugotovi, katere volitve so odločilne. Prvorazredne volitve v parlamentarnem sistemu so državne parlamentarne volitve (volitve parlamenta oz. predstavniškega telesa), v predsedniškem sistemu državne

predsedniške volitve (volitve predsednika države). Poleg teh volitev pa imamo še obilje drugorazrednih volitev npr. lokalne volitve, regionalne volitve, volitve v spodnji dom parlamenta .... V primeru drugorazrednih volitev veliko volivcev odda svoj glas glede na odnose med političnimi silami v državi. Strategije in taktika političnih strank v drugorazrednih volitvah je pogosto pod vplivom politične preračunljivosti, ki se nanaša na prvorazredne volitve. (Reif in Schmitt 1980, 3-44)

Franklin (2005) pravi, da imajo volitve v EP, za svojo osnovno karakteristiko tako imenovano "nadomestljivo vsebino" ("displacement of content"). Po njegovem mnenju imajo volitve v EP pomembno vlogo pri odločitvi političnih značajev v EP in odslej vidno mesto v EP pri odločevanju in podpisovanju zakonov ter nadzoru nad njimi. Drugorazredne volitve vsebujejo to, da se volivci komaj zavedajo svoje vloge na volitvah, saj v volitvah vidijo bolj možnost, da manifestirajo svojo solidarnosti z ostalimi podporniki nacionalnih političnih strank, s katerimi se identificirajo in imajo možnost, da dobijo njihov glas na volitvah. Drugorazredne nacionalne volitve, kot volitve v EP, dajejo strankam možnost da dobijo določeno veljavo, ali pa to preprečijo drugim strankam. Tako večina volivcev na volitvah v EP volijo enako kot bi na nacionalnih volitvah, katere bi se odvijale isti dan. Za nacionalne volitve torej lahko rečemo, da imajo strukturni učinek na izbiro političnih strank na volitvah v EP (prav tako na ostalih drugih drugorazrednih volitvah). Torej vsi volivci ne volijo enako kot volijo na nacionalnih volitvah. Eden od razlogov, zakaj poznamo volitve v EP kot drugorazredne volitve je zaradi pomanjkanja evropske vsebine, ki naj bi jo predstavljale volitve in visoka stopnja nacionalne vsebine. Vedenje volivcev na volitvah v EP je visoko neomadeževan od visokih profilov kandidatov in visoki ravni kampanje. Zaradi tega, ker so volivci strogo orientirani na nacionalni sistem, se marsikdo zaveda, da volijo na volitvah, ki niso "prave" v pomenu nacionalne moči. Volivci, ki se zavedajo te razlike med volitvami v EP in nacionalnimi volitvami so pogosto motivirani, da volijo drugače na volitvah v EP kot na nacionalnih volitvah. (Franklin, 2005)

Reif in Schmitt (1980) utemeljujeta svojo tezo o drugorazrednih volitvah na naslednjih točkah:

1. MANJ POMEMBNE STVARI SO V IGRI

Je mogoče najpomembnejši vidik drugorazrednih volitev – saj je pri drugorazrednih volitvah manjše tveganje, da stranke kaj izgubijo oz. izguba je manjša. Za razlago rezultatov drugorazrednih volitev, moramo razumeti naslednje:

➤ NIŽJA STOPNJA UDELEŽBE

Glede na to, da je pri drugorazrednih volitvah manj v igri, nanje volivci gledajo drugače (so manj pomembne) in se jih udeležijo v manjšem številu. To mnenje pa lahko opazimo tudi med vodilni politiki in strankami, med političnimi časopisi, aktivisti ... .

➤ VEČ MOŽNOSTI ZA MANJŠE IN NOVE POLITIČNE STRANKE

Večje in pomembnejše stranke lahko dobijo na prvorazrednih volitvah glasove od volivcev, ki so bolj naklonjeni kakšni manjši ali novi stranki. Manjše stranke predstavljajo volivčev pogled/mnenje. Pri prvorazrednih volitvah, pa se zaradi mnenja, da je "več v igri", volivci še rajši odločijo za večjo in pomembnejšo stranko, ki v nekem splošnem okviru predstavlja volivčevo mnenje ali pogled.

➤ VEČJI ODSOTOK NEVELJAVNIH GLASOV

Nezadovoljstvo s strankami in njihovimi kandidati na prvorazrednih volitvah se na drugorazrednih volitvah lahko pokaže na bolj očiten način - z neveljavnimi glasovnicami.

➤ IZGUBA VLADAJOČIH STRANK

Volilne raziskave so pokazale, da podpora političnim strankam po volitvah malo naraste, a kasneje pade, saj nekateri volivci postanejo nezadovoljni s politiko vlade. Nekateri, ki ponavadi podpirajo vlado, v drugorazrednih volitvah volijo opozicijo, da bi le-ta nato ustvarila pritiske na vladajoče instance. V primerih, kjer se evropske volitve izvedejo kmalu za državnimi, bi človek pričakoval potrditev rezultatov, doseženih na državnih volitvah.

2. DIMENZIJA POSEBNEGA OKOLJA

Pri drugorazrednih volitvah igra določeno vlogo politika in odnos vladajočih strank. Pomemben člen v drugorazrednih volitvah je vidik politikov in vedenje političnih strank v političnem okolju (npr. stranke, kandidati, interesna področja kontrole, ...), kjer igrajo vlogo določeni interesi.

Če uporabimo te vidike drugorazrednih volitev lahko ugotovimo da:

- so drugorazredne volitve zavite v tančico negotovosti za vse udeležence,
- da niso vezane na neke državne meje ali okvirje,
- da ima izbrano "telo" malo moči,
- da v EP pride do zapletenega sistema koalicij in povezav v primeru, če bi vladajoča sila prišla v nevarnost.

3. INSTITUCIONALNO-PROCEDURALNA DIMENZIJA

Institucionalni in proceduralni položaj državno prvo in drugorazrednih političnih področij se pogosto razlikujeta drug od drugega.

4. VIDIK VOLILNE KAMPANJE

Pogledi političnih strank in kandidatov so pri njihovi volilni kampanji v času drugorazrednih volitev veliko bolj pomembni kot v času prvorazrednih volitev, saj v času drugorazrednih volitev pridejo na plan tudi druga pomembna vprašanja, ki so za volivce bolj pomembna od nekega splošnega "gesla" stvari.

5. VIDIK BISTVENIH POLITIČNIH SPREMEMB

Vidiki, "da je manj na kocki", ne upoštevajo sprememb v strankarskih prioritetah. Če želimo pojasniti evropske ali katerekoli druge rezultate drugorazrednih volitev, moramo te vidike upoštevati. Če nekoga bolj zanima smer in stopnja sprememb, kot pa vzroki za te spremembe, se lahko naredi okvirno mnenje na podlagi registriranih sprememb med dvema prvorazrednima volitvama. Vendar pa te analize ne moremo narediti, dokler vse EU članice niso izpeljale svojih prvorazrednih volitev, katerim sledijo še EU volitve.

6. SOCIALNA IN DRUŽBENA DIMENZIJSKA SPREMEMBA

Spremembe na socialni strukturi ali na kulturni ravni države so v veliki meri odvisne od volilnih rezultatov (posameznih volitev). (Reif in Schmitt 1980, 3-44)

Glede na preučevani problem, bi lahko rekli, da se programi političnih strank razlikujejo po tematikah, ki jih vsebujejo, kadar govorimo o volitvah v DZ in o volitvah v EP. Lahko bi rekli, da drugorazrednost vpliva tudi na izbor samih tematik političnih strank, ki jih je po obsegu manj, kadar gre za volitve v EP. Kadar govorimo o volitvah v EP oziroma o tematikah, opazimo razliko v tem, da so tematike bolj posvečene temu, kaj je treba narediti kot evropska skupnost in ne kot posameznik. Tematike se dotikajo vprašanj o novi evropski ustavi, o sodelovanju s sosednimi državami, o terorizmu, o turizmu ... . Ljudje namenjajo manj pozornosti programom, s katerimi politične stranke sodelujejo na EU ravni, kajti le - ti se zadevajo problemov celotne Evrope in ne samo nas. Kadar pa govorimo o volitvah v nacionalni parlament se srečujemo s tematikami, ki so volivcem bližje in predstavljajo reševanje perečih notranje-političnih problemov. Teh tematik v programih na evropski ravni naj ne bi zasledili.

PROGRAMI POLITIČNIH STRANK

V literaturi zasledimo opredelitev besede program v različnih kontekstih. Namen diplomske naloge je preučiti ali v vsebini programov političnih strank SDS, SLS in NSi, s katerimi so nastopile na volitvah v EP in DZ, obstajajo razlike. V ta namen, pa še nekaj besed o samem pojmu politični program.

V leksikonu družboslovja je zapisano da je politični program »napisan ali nenapisan skupek idej, stališč in ciljev, ki jih ima neka politična skupina, organizacija ali stranka in za katere se v svoji dejavnosti zavzema. Politični programi so lahko kratkoročni (taktični) ali dolgoročni (strateški). Po pravilu so politični programi znani najširši javnosti neke dežele.« (Jerman 1979, 218-219)

V slovarju slovenskega knjižnega jezika je pojem politični program opredeljen kot program politične stranke, ki določa njene cilje in sredstva za njihovo uresničevanje.

V knjigi *Politične stranke*, pa Ogris (1926) opredeljuje program političnih strank *kot skupno ideologijo politične stranke, sistematično oblikovana organizirana celota načel, postulatov ter uradno proglašena kot taka, ki je obvezna za vse njene člane. S tem svojim statutom, s svojo ustavo, se stranka zavzema za uresničevanje svojih metod in želja. Pomen programa je tehničen, ker ga stranka rabi za svojo propagando in vzdrževanje idejne kontinuitete. Vseeno je ali program raste postopoma ali organizirano, ali ga stranka sestavi ob ustanovitvi ali pozneje. Program da stranki ime, določi metode njene socialne kontrole, uredi sestavo in funkcije njenega organizacijskega mehanizma in načrtane smernice, po katerih stranka deluje.*(Ogris 1926)

Program je lahko eden od indikatorjev pomembnosti volitev za politične stranke. Recimo v naslednjih pogledih: koliko časa je stranka namenila pripravi programa, koliko ljudi je vključenih v pripravo, katere tematike je poudarjala, oziroma katerim je dala prednost?

ZAKAJ JE POLITIČNI PROGRAM ENOTA ANALIZE

Glede na nastanek stranke, njeno moč v družbi, njen odnos do volilcev, glede na vsebino programa, programe političnih strank, lahko stranke proučujemo na različne načine.

V diplomski nalogi se bom osredotočila na razlike in podobnosti programov političnih strank, s katerimi so le-te nastopile na volitvah v EP in na volitvah v DZ leta 2004.

Preučevanje programov političnih strank v kontekstu EU je lahko zanimivo tudi z vidika evropeizacije. V literaturi sem zasledila 5 učinkov evropeizacije in eden izmed najvidnejših je sprememba v vsebini programov.³

»Programi političnih strank so v zadnjem desetletju postali veliko bolj evropeizirani, zlasti v smislu pogostejšega omenjanja EU in/ali njenih politik.« (Ladrech in Binnema v Fink Hafner 2004, 178) »Stranke pogosteje v svojih programih omenjajo EU, a predvsem kot primerjavo oziroma cilj v delovanju stranke (npr. zavzemanje za evropske standarde ali kakovost na različnih področjih, vstop v EU, kot pogoj za nadaljnji razvoj na različnih področjih...). Stranke pa skozi čas vedno več pozornosti posvečajo večjemu številu EU tematik.« (Krašovec in Lajh v Fink Hafner, 2004, 179) »Povečano omenjanje EU tematik v programih je rezultat sodelovanja politične stranke v posameznimi evropski politični skupini in ne samo rezultat vključevanja države v EU. Podobno bi pričakovali v Sloveniji.« (Krašovec in Lajh v Fink Hafner, 2004, 180)

Pri preučevanju političnih programov je zanimivo pogledati tudi statute strank, kjer je zapisano kdo predlaga, kdo izoblikuje, kdo opravlja nadzor nad izvrševanjem političnega programa. V vseh treh statutih je zapisano, da lahko postane član stranke vsakdo, ki je polnoleten in je državljan Republike Slovenije, ter sprejema program in statut stranke. Njihov član ne more postati nekdo, ki je že član neke druge politične stranke, društva ali civilne organizacije, ali pa deluje v nasprotju s programom stranke. Vsak, ki postane član stranke ima pravico, da sooblikuje in uresničuje program stranke. Vendar to velja samo za politično stranko SLS in NSi. Pri politični stranki SDS pa imajo člani pravico, da organizirajo kongres za doseg določenih programov in projektov, da se v javnem delu sklicuje na program in stališča SDS. Kongres pri vseh treh strankah sprejema program in

---

³ Ostali štirje učinki evropeizacije pa so 1. notranje organizacijske spremembe; 2. spremembe v strankarskem tekmovanju na nacionalni ravni; 3. spremembe v odnosih med vlado in strankami; 4. spremembe v odnosih med strankami na nadnacionalni ravni oziroma zunaj nacionalnega strankarskega sistema. (Ladrech v Fink Hafner 2004, 171)

druge programske dokumente, edina izjema je SLS, ki določi tudi programski svet. Svet v strankah sprejema spremembe in dopolnitve programa in statuta. Pri SLS in NSi svet opozarja na morebitne nedoslednosti pri uresničevanju programskih in statutarnih določil strank, za kar je pri SDS odgovoren nadzorni odbor. Letni program strank pri SLS-u sprejema glavni odbor, pri SLS-u svet stranke, pri SDS pa ni omenjen nihče. SLS ima programski odbor, ki je odgovoren za pregled nad izvrševanjem programa stranke, politiko njegovega uveljavljanja ter pripravo predlogov njegovega dopolnjevanja.

3 OPIS EVROPSKE SKUPINE EPP-ED (program, manifest)

Kratice EPP-ED pomeni Skupina evropskih ljudskih strank in evropskih demokratov. Vse tri slovenske stranke SDS, SLS in NSi so članice te evropske politične skupine. SDS je prva, ki je zaprosila za članstvo v tej politični skupini, novembra 1999. SLS je zaradi razpada in združitve z drugimi strankami zaprosila za članstvo šele avgusta 2000, prav tako tudi NSi. (Krašovec in Lajh v Fink-Hafner 2004, 173)

Skupina EPP-ED je vse od začetka EP ena od dveh največjih političnih strank v EP. Tudi v obdobju 2004-2009 skupina združuje krščanske demokrate, konservativce in druge sredinske in desnosredinske politične sile iz 27 držav članic EU. Poslanska skupina EPP-ED je tudi edina izmed sedmih političnih skupin v parlamentu, ki združuje poslance iz vseh 27 držav članic. Skupina je bila ustanovljena junija leta 1953 kot skupina krščanskih demokratov v okviru Enotne skupščine Evropske skupnosti za premog in jeklo, čigar člane so imenovali nacionalni parlamenti. Imela je osrednjo vlogo v vseh razvojnih stopnjah Evropske unije, od njenih začetkov pa vse do danes. Kot največja politična skupina v parlamentu, kjer nesocialistične stranke uživajo ugodno večino, je poslanska skupina EPP-ED v položaju, ko lahko narekuje politični dnevni red in žanje zmago tudi pri najbolj kritičnih glasovanjih. (<http://www.epp-ed.eu/home/sl/aboutus.asp>)

Šele odločitev o tem, da bodo leta 1979 izvedene prve neposredne volitve v EP, pomeni poglobitno vzpodbudo za razvoj evropskih strankarskih federacij. Hix je razvoj letih razdelil v tri faze.

1. **OPTIMIZEZEM** (nastanek strankarskih federacij) Leta 1974, ko je bila sprejeta odločitev o prvih neposrednih volitvah v EP, se začne obdobje, ki je zaznamovano z različnimi težavami, zlasti glede imena posameznih evropskih strankarskih federacij. V tem obdobju, to je od leta 1974 do leta 1984, je bilo strankam naloženo predvsem oblikovanje volilnih programov, t.i. volilnih manifestov za volitve v EP, vendar so imele stranke evropskih strankarskih federacij pri njihovem oblikovanju veliko težav. Tako so komaj našle skupni imenovalac za oblikovanje kratkih volilnih manifestov.

2. **STAGNACIJA** (*volilne kampanje za volitve v EP*) *Oblikovanje volilnih manifestov je bila za evropske strankarske federacije težka naloga, kar so pokazale evropske volitve. Volitve v EP so se izvajale v posameznih državah, osrednja tema pa je bilo vprašanje, ki se je dotikalo nacionalnih politik – ni bilo želje po vključevanju v evropsko politiko. Ob koncu obdobja je prišlo so sprememb v institucionalnem ravnotežju EU, zlasti do povečane vloge EP, kar pa je vplivalo tudi na razvoj evropskih strankarskih federacij.*

3. **RENESANSA** (*pogajanje in ratifikacija Maastrichtske pogodbe*) *Pogajanje in ratifikacija Maastrichtske pogodbe so bili poglavitni vzpodbujevalec aktivnejšega delovanja evropskih strankarskih federacij in zanimanje strokovne javnosti zanj. V tej podobi so bile prvič omenjene stranke na evropski ravni. Poleg tega pa se je v tem obdobju po letu 1989 povečala tudi vloga EP.⁴*

Program politične skupine EPP je obsežen, saj obsega 44 strani in je sestavljen iz uvoda in šestih poglavij. Vsi člani EPP-ja so sodelovali pri oblikovanju in razvoju programa, ki je ambiciozen, izzivalen in nedokončan, a obetajoč. (EPP Action programme 2004-2009)

V uvodu programa se zavzemajo za dostojanstvo živega bitja (za svobodno ustvarjalnost državljanov na vseh ravneh družbenega življenja; vlogo družine, izobrazbo in skupno življenje; enakovrednost moških in žensk; zaščito pravic otrok, spoštovanje in zaščito večinskih pravic, solidarnost za najbolj ranljive in ostarele; spoštovanje življenja v vseh oblikah (tudi zarodka) in v vseh starosti; ustanovitev etičnih pravic; spoštovanje človeškega dostojanstva v medicinskem in genetičnem napredku; boj proti rasizmu, razvoj nacionalnih idej); EPP priporoča in je naklonjena ustvarjalnosti na vseh področjih oblikovanja razvoju evropskega državljanstva za podporo družini, razvoj družbenega ekonomskega trga in gradnjo decentralizirane zvezne Evrope, mednarodno sodelovanje in večstrankarski realizem.

---

⁴ Povzeto po Hix-u v Krašovec, 116-123.

V prvem poglavju se zavzemajo, da bi Evropo spremenili v svetovno ekonomsko velesilo, kar pa ne bo lahko, kajti spremembe ekonomskega okolja so zelo hitre, politične reakcije počasne in odpor do sprememb velik. V ta namen se EPP zavzema za popolnost posameznega trga, za znižanje davkov v namen povečanja ekonomskega razvoja. Za lažje poslovanje v Evropi je potrebno ustvariti podlago za podjetniški zakon, povečati vlogo malih in srednje velikih podjetji in uravnovesiti proračun. Spodbujala bo ekonomijo k tekmovalnosti. Med EPP najvišjimi prioritetami je želja po močnem raziskovalnem sektorju, ki bo osredotočen na novo tehnologijo, visoko izobrazbo in kvalitetno evropsko državljanstvo. V programu se zavzemajo tudi za solidarnost med državljani (socialno varnost, zdravstveno oskrbo in njegovo financiranje, zagotoviti delovni trg za starejše osebe, posebna pozornost je namenjena demografskim spremembam), za solidarnost med regijami in državami članicami (uskladitev dveh zadev: solidarnost z novimi članicami, ki so manj razvite in vzpodbujanje strukturnega razvoja v regijah držav članic), za javno službo (vloga javne službe je v zadovoljevanju osnovnih potreb, izobrazbe, profesionalnega treninga, zdravja, javnega prevoza, komunikacij, kulture). Zavzemajo se za povečanje stopnje zaposlenosti in povečanje investicij v človeški kapital. Poslanska skupina EPP-ED se bo prizadevala za oblikovanje politične zveze, ki bo še bolj podpirala razvoj regij z omejenimi možnostmi. Prizadevanja skupine v okviru regionalne politike EU je osredotočena predvsem na ukrepe za spodbujanje gospodarske rasti in zaposlovanja, medregionalnega in čezmejnega sodelovanja, obnovo strukture mest in prostorsko planiranje.

Drugo poglavje govori o varnosti in zaščiti prebivalcev oziroma državljanov EU. EPP se zavzema za dve stvari:

- izboljšanje zaščite evropskega prebivalstva, da bo poskrbljeno za varnost državljanov vsak dan v njihovem življenju. To se odraža v skrbi za boljšo zdravstveno nego, kvalitetno hrano, visokim okoljskim standardom in učinkovito zaščito njihovih pravic kot potrošnikov,
- ter da se zagotovi varnost in zaščita v naši družbi.

V okviru prvega, se zavzema za utrditev in razvoj evropskega državljanstva, sklenjenega z Maastrichtovo pogodbo, zakonito zaščito evropskih potrošnikov z zaščito potrošnikov na skupni stopnji, izboljšanje zakonodajne zaščite in dostop do pravic. Zdrava prehrana se zagotavlja skozi prehrabeno verigo, odraža pa se v boju proti boleznim živali in preprečitvi, da se le-ta znova pojavi, ter v zagotovitvi visoke kvalitete hrane. Izboljšanje

zdravja je mogoče doseči z izvajanjem novega EU-zdravstvenega programa, zagotoviti mobilnost v zdravju starejše populacije, pomoči ljudem, ki trpijo za duševnimi boleznimi, podpora raziskovanju redkih bolezni.

V okviru drugega pa se zavzemajo za boj proti terorizmu in organiziranemu kriminalu, boj proti politiki priseljevanja in azilu (ustanoviti skupno azilsko politiko, ustanoviti evropsko agencijo za priseljence, poostri izdajanje vizumov), trgovini z belim blagom in spolnim izkoriščanjem, podkupovanjem in okrepitvijo policije ter sodelovanje med ljudmi.

V tretjem poglavju se zavzema za razvoj okoljske politike, kmetijske politike, ribiške politike, prevoza in energije, regionalne politike in zunanje politike. Zavzema se za boj proti klimatskim spremembam in s tem zmanjšanje toplogrednih plinov. Želijo zmanjšati dejavnike, ki onesnažujejo zrak, vodo, oceane, zemljo in gozdove. Želijo kaznovati tistega, ki bo kršil pravico do zdravega okolja, razvijati promet (zračni promet in podpreti državno železniško omrežje z železniškimi podjetji držav članic). S kmetijsko politiko želijo doseči kvalitetno hrano s posebno stabilnimi cenami in razviti ekološko kmetijstvo. Narediti napredek v bio tehnologiji (bio goriva, bio maziva, bio raztopila, bio detergenti in tako dalje). Zagotoviti obstoj EU ribolovnega sektorja, podpreti turizem v državah članicah, regijah in lokalnih področjih. Ljudi Evrope med seboj združiti in jim omogočiti, da razumejo drug drugega, da se zavedajo skupnih korenin, ustanovljenih v evropskem kulturnem področju, ki temelji na državni kulturi (predstavljati evropsko kulturno raznolikost, razviti čezmejni program, kulturna izobrazba naj se bi začela v šoli in igra pomembno vlogo v razvoju posameznika).

V četrtem poglavju se osredotočijo na prihodnost mladih ljudi, kajti le-ti so prihodnost Evrope. EPP verjame, da bi morala Evropa mladim pogosteje ponuditi področja kot so izobrazba, zaposlitev in zaščito pred socialno izključitvijo. EPP verjame, da mora biti izobraževalni sistem dostopen za vse, pomembna pa je tudi visoka kvaliteta in raznolik šolski sistem, ki pripelje do tekmovalnosti med šolami in univerzami in s tem da možnost študentom k izbiri in stimulaciji enakosti izobraževalnih standardov. Izobraževanje mora stimulirati ljudi, da prevzamejo aktivni del v družbi, center pa mora biti posameznik. Zavzemajo se za zmanjšanje nezaposlenosti med mladimi ljudmi pred 25. letom starosti. Mladi ljudje so bolj občutljivi, če postanejo žrtev socialne izključitve. Z večino izzivov se mladi težko spopadejo, tukaj ima EPP veliko za ponuditi na lokalni, regionalni in državni ravni.

Peto poglavje govori o Evropi in njenem prostoru v svetu. Zavzema se za skupno zunanjo in varnostno politiko (CFSP). Glavne naloge so svoboda, mir in varnost v okviru katerega se bojujejo proti terorizmu, podprejo človekove pravice in mednarodno pravo in kontro. Ustvariti enake priložnosti skozi širok razvoj dela, ki vključuje reforme mednarodnih delovnih pogojev, kot so globalna trgovska pravila in sistem obvezne olajšave. Razvoj zahteva več tujih investicij, povečanje rasti pomoči, okrepiti privatni sektor in močni center dobre vlade, temelječi na demokratični strukturi. Razvoj zemeljskih virov mora biti varno in odgovorno voden, da je zmožen zagotoviti dobre življenjske pogoje rastočemu številu ljudi na svetu. Demokracija, spoštovanje človekovih pravic in vlade, je za razvoj prave demokracije nujen. Za povečanje svobode posameznika omogoča ekonomsko rast in varen razvoj za vse narode. Za doseg te ciljev EPP predlaga, da razvijemo prekooceansko povezavo in stopnjujemo sodelovanje znotraj te strateške skupnosti in s tem zagotovimo varnost in blaginjo na vsem svetu. Odkar sodelujemo z ZDA, moramo očistiti in poostri naš odnos, odpreti pogovore o naših razlikah, interesih in našo obvezo, katero smo si zadali v odnosu do drugih. Podpreti moramo mednarodne organizacije, posebno v združenih narodih. Njihovi prispevki v mednarodni stabilnosti, ekonomskem razvoju, preprečitvi konfliktov, boljšemu managementu, zaščiti človekove dediščine, je pozitivno. Za doseg te ciljev je pomembna obrambna politika, s katero želijo obdržati mir, vsiljevati mir in preprečiti konflikte.

V zadnjem, šestem poglavju, pa se zavzemajo za Evropo, za potrebo po reformi institucij, da bodo bolj učinkovite, bolj naravne, odgovorne in demokratične v okviru širitve in raznovrstnosti. Predvsem reforme pri proračunu Evrope, v smislu zagotoviti kvalitetno izboljšavo pri izvršitvi EU politike, narediti državno in regionalno vladanje bolj denarno odgovorno, ustanoviti nov moderen in dinamični koncept finančnega planiranja. Zaradi sporov znotraj sveta ministrov pa se EPP zavzema za večjo odgovornost in naravnost v managementskim skladih EU, utrditi parlamentarne pravice v proračunskih postopkih, odpreti in naravnati proračunsko proceduro, zaščititi EU finančni interes in slediti reformam v institucijah ter povečati njegovo zakonitost. (povzeto po EPP Action programme 2004-2009)

4 PROGRAMI SLOVENSКИH POLITIČNIH STRANK NA VOLITVAH V DRŽAVNI ZBOR

»Programe političnih strank najpogosteje opisujemo kot uradne dokumente, ki jih potencialnim volivcem v imenu svojih članov predstavijo najvišji organi strank« (Kustec Lipicer 2005, 37). »Pri preučevanju programov je bolj kot poznavanje njihovih zunanjih lastnosti oziroma videza, pomembno poznati vsebinske poudarke in stališča, ki jih politične stranke predstavljajo v njih.« (Kustec Lipicer 2005, 43) Analizirala bom programe političnih strank, s katerimi so le-te nastopile na volitvah v DZ leta 2004.

SLOVENSKA DEMOKRATSKA STRANKA

Če pogledamo program politične stranke SDS vidimo, da je sestavljen iz osmih poglavij in se imenuje SLOVENIJA NA PRAVI POTI. Prvo poglavje oz. uvod, je poglavje, ki govori o vstopu Slovenije v EU. To poglavje vsebuje predloge, kako doseči boljšo gospodarsko rast, govori o svobodi, pravičnosti, poštenju in solidarnosti. Drugo poglavje govori o slovenski zgodovini. Tretje poglavje govori o nacionalnem interesu; kaj je Slovenski narodni interes (ali je slovenski narodni interes vstop v EU, kapitalizem, razvoj znanosti, katoliška cerkev, šolstvo, kmetijstvo...). Četrto poglavje vsebuje primerjavo obljub, ki jih je dala vlada, ki je bila na oblasti v obdobju 2000-2004 in kakšno je dejansko stanje leta 2004. Peto poglavje je ocena dejanskega stanja po resorjih:

- odbor za šolstvo, znanost in šport
- odbor za javno upravo
- odbor za gospodarstvo
- odbor za finance
- odbor za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
- odbor za delo, družino in socialne zadeve
- odbor za zdravstvo
- odbor za zunanje in evropske zadeve
- odbor za obrambo
- odbor za notranje zadeve
- odbor za kulturo
- odbor za promet in informacijsko družbo
- odbor za okolje, prostor in energijo
- odbor za skladen regionalni razvoj
- odbor za pravosodje.

Šesto poglavje je dejanska vsebina njihovega programa in se začne s citatom iz aktualnega programa politične skupine EPP-ED za obdobje 2004-2009. Prav tako je program razdeljen po resorjih in se začne z resorjem za šolstvo, znanost in šport. V sklopu tega resorja se zavzemajo, da bi ustvarili odlične in prijazne osnovne šole, ki bodo imele kakovostno izobraževanje in ustrezno vzgojo. Za dosega takega cilja je potrebno dvigniti avtoriteto in ugled učiteljem med učenci, starši in družbo v celoti. Šolam je potrebno dati avtonomijo pri določanju in izvajanju šolskega reda in discipline, učence pa razbremeniti

nepotrebnega učenja in vrniti osnovnim šolam vzgojno-socializacijsko vlogo. Njihov cilj je tudi, da bi imeli vsi Slovenci najmanj srednje-šolsko izobrazbo, za kar je treba ponuditi večje število in kvaliteto srednjih šol. Dopolniti je potrebno sistem splošne in poklicne mature ter zaključnih izpitov. Za bolj kakovosten in konkurenčen visokošolski sistem je treba spodbujati nastanek novih univerz. Usmerjali se bodo v znanstveno-raziskovalni program, povečali uporabo znanosti v družbenem okolju, povečali vlaganje v znanost. Sprejeli bodo dolgoročno strategijo na področju množičnega športa in način dodeljevanja javnih sredstev za projekte. Povečali bodo kapaciteto študentskih domov, izgradnjo osrednjega nacionalnega nogometnega stadiona in športnih dvoran. *Javna uprava* Le-to želijo narediti kot servis za državljane in podjetja. Usmeriti jo želijo k uporabnikom s kakovostnimi informacijami o vseh upravnih storitvah, z rednimi merjenji zadovoljstva uporabnikov in odpravo zaostankov. Želijo odpraviti nepotrebne in nesmiselne birokratske ovire. Nadgrajevali in ohranili bodo e-upravo, zmanjšali število zaposlenih v civilnem delu državne uprave, oblikovali 12 upravnih okrajev z izpostavami. Zavzemali se bodo za ureditev plačnega sistema v javnem sektorju (popravki zakona, odprava nenormalnih managerskih plač v javnem sektorju, vzpostavitev pravičnih razmerij in stimulativnega plačnega sistema, rast plač v javnem sektorju in revizije ureditve drugih pravic iz delovnega razmerja v javnem sektorju). *Resor gospodarstva* Za uspešen razvoj je potrebno ukiniti državni intervencionizem, opredeliti elemente in dejavnike za pospeševanje dolgoročne gospodarske rasti. Brez tega ni mogoče ohraniti dosežene ravni pravic, ki so bistvene za socialno ravnotežje v družbi. Za dosego tega je treba na področju podjetniškega okolja povečati vlogo malih in srednjih podjetij, spremeniti predpise, da so hitrejši in enostavnejši. Na področju kapitalskega trga je potrebo sprejeti ukrepe za zmanjšanje državnega vpliva v bančnem sistemu; umik države iz gospodarstva; ustanoviti zasebne sklade za financiranje inovativnosti; zagotoviti davčne olajšave za inovativno podjetništvo in vzpodbuditi obseg tujih vlaganj v Sloveniji. Na področju dela in zaposlovanja je potrebno povečati mobilnost delovne sile in odpraviti ovire; odpreti trg delovne sile za ljudi z visoko stopnjo izobrazbe in izkušnjami iz mednarodnega okolja. Na področju povečanja gospodarske učinkovitosti (človeški kapital) je potrebno omogočiti večjo fleksibilnost v načrtovanju izobraževalnih programov, ustanov in novih šol; hiter prodor novih idej v visokoškolskem sistemu; dvigniti kvaliteto naših visokošolskih ustanov in jih primerjati z drugimi ustanovami po svetu in sprejeti ukrepe ekonomskega motiviranja študentov za hitrejšo in kvalitetnejšo zaključevanje študija. Na področju gospodarske učinkovitosti (povezovanje med raziskovalno sfero in gospodarstvom) je treba ustanavljati

sklade rizičnega kapitala za dosežek raziskav; omogočiti in materialno spodbuditi sodelovanje domačih raziskovalnih ustanov na mednarodnih projektih in nuditi spodbude za ustanavljanje novih raziskovalnih centrov v Sloveniji. Na področju javnih financ je treba pripraviti petletni program zmanjševanja javne porabe in povečane učinkovitosti javne uprave; reformirati davčni sistem tako, da bo zmanjšana obremenitev prejemkov iz dela; reformirati sistem socialnih transferjev in reformirati javno upravo, da bo vodila v povečano odgovornost javnih uslužbencev. Na področju pravnega okolja je potrebno izboljšati pravni sistemski okvir za delovanje malih in srednjih podjetij; zagotoviti izvajanje neodvisno od dnevne politike vlade in izvesti deregulacijo na področju gospodarstva. Na področju javne infrastrukture je potrebno nadaljevati začeto privatizacijo javne infrastrukture. Resor financ Cilj je koordinacija ekonomskih politik, še posebej na področju fiskalne konsolidacije in vzdržnosti javnih financ. Potrebno je nadaljevati privatizacijo finančnega sistema, liberalizirati trg kapitala in privabiti tuji kapital. Treba je znižati zadolževanje v tujini in znižati efektivno obdavčitev zaposlenih. Resor kmetijstva, gozdarstva in prehrane Na področju kmetijstva je potrebno zagotoviti prehod v uvajanje regionalnega načina enotnega plačila na površino; podpreti pospeševalni proces strukturnega prilagajanja in razvoj podeželja; podpreti okolju prijazni načina kmetovanja; podpreti naložbe na kmetijskih gospodarstvih; izvajati ukrepe zgodnega upokojevanja in prodora prehodu kmetijskih gospodarstev na mlajšo generacijo; štipendiranje mladih kmetovalcev na vseh ravneh strokovnega izobraževanje, delovno usposabljanje in poklicna preusmeritev, okrepiti podporo varnosti hrane... . Na področju gozdarstva je potrebno omejiti kulturne krajine in preprečiti nadaljnje zaraščanje kmetijskih zemljišč z gozdom; pospeševanje gozdarske dejavnosti na podeželju in kmečkemu prebivalstvu dati možnost dodatnega zaslužka; povečati vlaganje v gozdove, izboljšati vzdrževanje cest v vseh sektorjih lastništva in zmanjšati delež malo donosnih oziroma degradiranih gozdov. Na področju ribištva je treba vzpostaviti evropsko primerljiv sistem in na področju sladkovodnega ribištva je treba sprejeti nov zakon, s katerim se bo do uredila koncesijska razmerja med državo in upravljavci ribiških okolišev. Resor za delo, družino in socialne zadeve Z boljšim, pravočasnim in učinkovitim medresorskim sodelovanjem želijo zagotoviti boljše pogoje za razvoj, dvig produktivnosti in boljšo konkurenčnost domačega gospodarstva in s tem znižati brezposelnost. Politika in zakon o zaposlovanju sta potrebna prenove s ključnimi poudarki (povečati mobilnost delovne sile med sektorji in regijami; povečati kvaliteto in učinkovitost delovanja javnega zavoda za zaposlovanje; okrepiti program aktivne politike zaposlovanja starejših med 55 in 64 let starosti; dvig izobrazbene

ravni prebivalcev). Potrebno je zmanjšati socialno pomoč in socialno zaščito predvsem z zaposlovanjem. Urediti je potrebno javno in zasebno partnerstvo pri izvajanju in financiranju programov socialne zaščite. Potrebno je znižati obdavčitev dela, socialno partnerstvo in socialni dialog je treba krepiti, odpraviti neskladja med plačami in ukiniti možnost sklepanja individualnih pogodb z vodstvenimi delavci. Pokojninski sistem je potrebno še dodatno prilagoditi starajočemu se prebivalstvu. Uvedli bi ICF – mednarodne klasifikacije funkcionalnosti in sprejeli nov zakon o integraciji invalidov; večjo dostopnost do informacij, komunikacij in sodobnih tehničnih pripomočkov; opraviti analizo učinkovitosti programov, glede na naloge invalidske organizacije... . *Resor zdravstva*

Zagotovili naj bi nemoteno delovanje javne zdravstvene službe, ne da bi uvajali nove davke na plače in pokojnine. Sprejeli naj bi srednjeročni program za naslednjih osem let, s katerim bi oblikovali pogoje, aktivnosti in ukrepe za krepitev zdravja, preprečevanje, zgodnje odkrivanje, pravočasno zdravljenje bolezni, nego in rehabilitacijo zbolelih in poškodovanih. V skladu s tem programom bi se zavzemali za zagotavljanje pravic (košarica pravic do zdravstvenih storitev v javnem zdravstvenem zavarovanju, zavzema se za natančnejše opredelitve in ohranitev sedanjega obsega; uresničevanje pravic socialno ogroženih skupin prebivalstva; zaščito javnega interesa in nadzor na področju prostovoljnega zdravstvenega zavarovanja za doplačila; čakalne dobe bodo selektivno skrajševali na razumne roke z enotnimi organizacijskimi rešitvami na nivoju države; zagotovili dodatna finančna sredstva ter konkurenčne ponudbe izvajalcev; novo zavarovanje za dolgotrajno nego, ki bo dostopna vsem, ki nego potrebujejo); za boljšo organiziranost in delovanje zdravstvene službe bo potrebno urediti razmerje med državnim in zasebnim delovanjem v javnem zdravstvu, posodobiti mrežo osnovnega zdravstvenega varstva ter pripraviti nove pogoje za boljše odnose med osnovnim zdravstvom in bolnišnicami. Zagotovili bodo tudi izvajanje veljavne zakonodaje na področju izvajanja koncesij, racionalizirali bodo predpisovanje zdravil v osnovnem zdravstvu in dodatno financirali programe na osnovni ravni, tako da bo mogoče čim več obravnav opraviti na tem nivoju. Na področju ambulantne specifične in bolnišnične dejavnosti bodo predlagali nov zakon o zavodih in zakon o zdravstveni dejavnosti; standardizirali klinične poti in proces zdravljenja; razmejili delovanje in financiranje sekundarnega in terciarnega razvoja; posodobili informativni sistem in ga povezali za vso državo, ... Za kakovostno zdravstveno varstvo državljanov je potrebno zagotoviti 7% BDP iz javnih sredstev in 1,2% BDP iz zasebnih sredstev, zato bo vlada: zagotovila denar; znižala davek za zdravstvo, zdravila in medicinsko tehnične pripomočke; s spremembami in dopolnitvami zakonov

bodo zdravstveno blagajno razbremenili finančnih obveznosti: vrednotenje programov bo temeljilo na stroškovnih analizah integralne obravnave bolnika in na dokazih temelječi medicini... . Resor za zunanje in evropske zadeve Republika Slovenija se je doslej prilagajala evropskim zadevam in danemu evropskemu institucionalnemu okviru. RS se bo zavzemala za doslednejše uveljavljene t.i. *komunitarne metode*, gre za krepitev in poglobljanje pristojnosti na nivoju EU in odločanju v okviru skupnih institucij EU. Kot članica EU bo RS svojo zunanjo politiko usklajevala s politikami drugih članic. RS bo pri SZVP EU aktivna na tistih področjih, kjer lahko izkoristi svoje zgodovinske izkušnje, strateške prednosti in gospodarske povezave (Zahodni Balkan). Skrbela bo za ohranjanje multilateralnih odnosov, kot so odnosi RS in OZN (RS bo podprla pobude za reformo OZN, ki bodo preprečile zlorabo mednarodnega pravnega reda za zaščito nedemokratičnih diktatorskih režimov), RS in NATO (RS se mora aktivno lotevati širših mednarodnih problemov na področju varnostne politike, RS in OVSE (dobro predsedovanje v tej organizaciji pomeni dober ugled znotraj EU in NATO, ter v odnosih z ZDA in Rusko federacijo), RS in Svet Evrope (zavzemala se bo za zaščito človekovih pravic z mednarodnimi sporazumi in drugimi pravnimi akti), RS v regionalnih pobudah (pomembne povezave, ki krepijo njen status srednjeevropske in sredozemske države). Za RS so pomembni tudi bilateralni odnosi na globalni ravni kot so odnosi med RS in ZDA (prizadevala si bo za vsestranske razvite odnose, bistveno je da se poleg političnih krepijo partnerski odnosi med obema državama), RS in Ruska federacija (kulturno sodelovanje v okviru t.i. Forumu slovanskih kultur), RS in Kitajska (Kitajska je v velikem gospodarskem porastu, kar upošteva RS), RS in Japonska (sodelovanje bi pomenilo oblikovanje dodatnih možnosti za uspešno sprostitev razvojnih potencialov Slovenije) in RS in Indija (gospodarski in politični vpliv Indije na globalni ravni). Slovenija se bo zavzemala za dobre odnose s sosednjimi državami in svetim sedežem. Z Avstrijo se bo zavzemala za odprt in trajen dialog, za zaščito slovenske manjšine na avstrijskem Koroškem in Štajerskem. S Hrvaško se bo RS zavzemala, da se uredi meja med državama, meja na morju, da se omogoči stik slovenskih teritorialnih voda z mednarodnimi vodami in reši problematiko ekološke zaščite Jadranskega morja. Z Italijo se zavzema za krepitev stikov med državama na bilateralni ravni in na multilateralni ravni ter nadaljevanje z uresničevanjem projekta gradnje 5. transportnega koridorja. Z Madžarsko je treba poskrbeti za boljšo prometno povezavo. S Svetim sedežem bo ohranjala civilizacijo miru in medčloveško spoštovanje v svetu. RS bo vestno in nediskriminatorno skrbela za reševanje vseh vprašanj, ki tarejo Slovence v zamejstvu in nadaljevala s podporo

Slovincem in njihovih potomcev, ki živijo v drugih evropskih državah in na drugih kontinentih. Resor Obrambe Zagotavljanje nacionalne varnosti, obrambe RS ter varnost državljanov RS, se bo zagotavljalo s kolektivno pogodbo Zveze NATO. Slovenija bo prispevala z operacijami EU in OZN; SV bo manjša od načrtov, vendar bo zaradi poosebitve veliko učinkovitejša in uporabnejša za spopad z grožnjami; Slovenija bo oblikovala prostovoljne enote domovinske obrambe z majhnim poklicnim jedrom; ukinili bodo projekt PROVOJ in prenesli odgovornost na vodje organov v sestavi in organizacijskih enot ministrstva in s tem pospešili proces profesionalizacije SV; uredili bodo status pripadnikov SV, vprašanje kadrovske neskladij v SV in uredili status veterana.

Resor za notranje zadeve Prva od nalog na tem področju je zagotavljanje varnosti. Policija je mehanizem, ki poskrbi za zagotavljanje javnega reda in varnosti. Okrepili bodo kadre v kriminalistični policiji, da se bodo bojevali proti gospodarskemu kriminalu; zagotovili boljše delovanje policije, zlasti na področju družinskega nasilja. Poskušali bodo aktivirati tudi druge organe za varnost na cesti in zagotovili izvajanje Schengenskega načrta. Poskrbeli bodo za več oblik usposabljanja in izobraževanja in modernizirali bodo informacijski sistem. Migracijsko politiko je potrebno oblikovati tako, da izhaja iz demografskega, gospodarskega, družbeno-kulturnega in političnega razvoja; enoten in sistemski pristop k uresničevanju migracij; učinkovito preprečiti ilegalne imigracije, tihotapljenje in trgovino z ljudmi; preprečiti zlorabo azila in zagotoviti pogoje za vračanje Slovencev v diaspori. Prednostna usmeritev bo zagotoviti kadrovske, organizacijske in finančne pogoje, da bodo na področju migracij hitro, učinkovito in enakopravno obravnavali postopke, povezane z migracijami. V delo bodo vključevali tudi nevladne in humanitarne organizacije.

Resor kulture Država bo morala povečati kulturni proračun; izgraditi novo knjižnico NUK II, vzpostaviti radijski in televizijski oddajnik, ki bo pokrival celoten slovenski prostor; nadaljevati in povečevati število štipendij na področju kulture; zakonsko urediti davčne olajšave za mecene, donatorje in sponzorje, ki vlagajo v kulturo; rešiti položaj kobilarne Lipica ... .

Resor za promet in informacijska družba V okviru prometne politike si bodo prizadevali, da oba prometna koridorja dobita pomembno mesto in finančna sredstva za posodobitev. V cestnem prometu se bodo zavzemali za enakovredno obravnavanje cestne infrastrukture, za uskladitev avtobusnih prevozov in njihovo vezavo na železniške prevoze, spremembo področne zakonodaje (večja preglednost, jasnost in učinkovitejša implementacija). Poskušali bodo izgraditi drugi tir med Divačo in Koproj; dvigniti kakovost storitev namenjenih uporabnikom potniškega prometa; omejiti privatizacijo tistih delov železniškega transporta, ki ustvarjajo dobiček.

Zaščititi bodo poskušali javni in poslovni interes na področju pristaniške dejavnosti in zagotoviti pogoje za razvoj tovarnega in turističnega ladjarstva. Poskušali bodo posodobiti opremo in tehnologijo v kontroli letenja in nadzora letalskega prometa, posodobitev cestne ter uvedbo železniške povezave z letališčem, izboljšati konkurenčnost letališč. Zgraditi je potrebno ustrezno okolje za razvoj informacijske družbe; izgraditi potrebne infrastrukture za informacijsko družbo, zagotoviti kvalitetno opremljenost izobraževalnih institucij z informacijsko tehnologijo ... . Resor za okolje, prostor in energijo Potrebno je popraviti vodovodno omrežje, v kmetijstvu je potrebno omejiti ali spremeniti uporabo gnojil in zaščitnih sredstev. Pospešiti je potrebno bolj napredne načine ravnanja z odpadki. Zavzemali se bodo za povečan obseg gradnje stanovanj, da bi zmanjšali med drugim tudi ceno najema stanovanj. Zavzemali se bodo za ureditev posameznih območij Slovenije (npr. Triglavski narodni park). Zaradi prevelike uporabe elektrike, bodo strmeli k zmanjšanju porabe energije. Potrebno je zmanjšati osebni in tovorni promet in povečati železniški promet. Resor regionalnega razvoja Potrebno je nadaljevati in nadgrajevati z doseženimi učinki (napredek na področju zakonodaje; določeni in oblikovani nosilci na državni in lokalni ravni; zagotoviti sredstva v proračun; začetek ustanavljanja visokošolskih centrov v manj razvitih regijah; vzpostavljen sistem, ki omogoča črpanje sredstev iz strukturnih skladov EU). Potrebno je zagotoviti višji življenjski standard in kvaliteto življenja prebivalcev v vseh slovenskih regijah (vlaganje v mala in srednja podjetja, vlaganje v človeške vire, prostorski in gospodarski razvoj podrediti zdravemu okolju), zmanjšati razlike v razvitosti med regijami (vzpostaviti enakomerne prometne, komunalne in informacijske infrastrukture, zmanjšati razvojni razmik med regijami, izdelati kriterije za ugotavljanje razvitosti regij...) in ohraniti minimalno poseljenost na celotnem ozemlju RS (vlaganje v razvoj podjetništva v kmetijstvu, prestrukturiranje malih kmetij, načrtovanje rabe prostora na podeželju...). Resor za pravosodje Potrebno bo zmanjšati sodne zaostanke (s skrajšanjem časa obravnavanih zadev). Z reorganizacijo in ustanavljanjem malih sodišč je možno doseči večji pregled nad količino opravljenega dela in večjo storilnost. Sodnik mora imeti dialog z državo preko sodniške zbornice. Zaradi novih oblik organiziranega kriminala je potreba po posebej usposobljenih in predanih tožilcih, sposobni komunikaciji s celotno družbo in mednarodnimi institucijami. Potrebno je povečati število notarjev, ceno notarskih storitev pa je potrebno določiti v razponu in ne v fiksni tarifi.

Program politične stranke SDS pa vsebuje še sedmo poglavje, v katerem opozori na ključne razlike med programom za prihodnost in vladnim osnutkom strategije razvoja

Slovenije. To poglavje je prav tako obravnavano po resortjih. Temu pa sledi zahvala vsem sodelujočim pri tem programu.

SLOVENSKA LJUDSKA STRANKA

Program SLS-sa zavzema 96 strani, sestavljen je iz 5 poglavjih, poimenovali pa so ga OHRANIMO SLOVENIJO! Začne se s preambulo, ki govori o osamosvojitvi Slovenije, vstopu Slovenije v EU in zvezo NATO. Potrebno je določiti prioritete in na kratko so opisane nekatere prednosti (gospodarstvo, izobraževanje, varnost, skrb za zdravo prehrano). Drugo poglavje govori o PROJEKTIH NACIONALNEGA POMENA.

1. **Decentralizacija** s tem projektom želi SLS zmanjšati velike razlike v razvojni stopnji posameznih slovenskih regijah. Zavzemali se bodo za preselitev določenih sedežev ministrstev v druga slovenska mesta. Največji vzvod vidijo za povečanje sredstev za občinske projekte in povečanje pristojnosti občin.
2. **Sprememba davčne politike z osnovnim ciljem** SLS želi dati poseben davčni položaj področjem, ki so manj razvita in demografsko ogrožena. Želijo poenostaviti davčne postopke ter uvesti zavezujoče predobdavčitveno svetovanje. Zavzemali se bodo za spremembo sedanjega razmerja davčnih prihodkov med državo in občinam v prid slednjim.
3. **Dvig kakovosti življenja na podeželju** SLS se zaveda pomembnosti razvoja podeželja tudi kot ene temeljnih razvojnih usmeritev EU. Posebno pozornost bo namenila dvigu kakovosti življenja na podeželju, za katerega je potrebna infrastruktura.
4. **Razvoj tretje in ustanovitev četrte univerze** zavzemajo se za pospešen razvoj univerze v Kopru in Novi Gorici, kasneje pa še v Novem mestu.
5. **Povezava Ljubljane in okolice s hitro železnico** gre za sistem hitrih železniških povezav med mesti (Litija, Grosuplje, Vrhnika, Kranj, Domžale).
6. **EU-regija s sedežem v Sloveniji** podpira oblikovanje takšne regije EU, v katerem bo Slovenija vključena, kot celota s sedežem v Sloveniji.

Drugi del se imenuje **PROGRAMSKE USMERITVE PO RESORJIH** in se začne z resorjem gospodarstva SLS se bo zavzemala za takšne ukrepe in rešitve, ki bodo upoštevale razvoj svetovnega in ekonomskega gospodarstva kot determinirajoči predstavnik lastne razvojne strategije (umiriti rast nadzorovanih cen; spodbudili varčevanje; zaščita domačega gospodarstva pred pretresi v tujini; dvig ravni upravne varnosti). Energetski trg ni zaživel, zato je potrebno dodelati trajnostno energetsko politiko. Zavzemali se bodo, da država ohrani večinski lastninski delež v slovenskih bankah in zavarovalnicah. Poseben poudarek je treba nameniti razvoju storitvenega sektorja v funkciji krepitve konkurenčnosti podjetja, intenzivnejšega zaposlovanja, enakomeren razvoj podjetij, oblikovanje medministrskega sveta za strateški razvoj, uveljavljanje programa takojšnjih ukrepov in natančnega merjenja ter nadzor izvedbe. Zavzemali se bodo za večjo produktivnost, ki jo dosežemo z večjo stopnjo konkurenčnosti; realno podjetniško prestrukturiranje; bolj aktivno lastništvo in upravljanje podjetij; bistveno manjši delež javnih financ v BDP, enakomeren in bolj enakopraven razvoj regij in kakovostno izobraževanje ter dvig splošne izobrazbene ravni. SLS si bo na področju davčne politike prizadevala za oblikovanje in uresničevanje ukrepov na področjih kot so **posredni davki** (obdavčitev luksuznih izdelkov, dvigniti trošarine tobaka in alkohola), **neposredni davki** (spremembe pri obdavčitvi kapitalskih dobičkov), **prispevki (iz dela) in procesna zakonodaja** (pospešitev, poenostavitev in pocenitev postopkov pobiranja davkov in prispevkov, poenostaviti in narediti transparentne davčne postopke, uvesti zavezujočo predobdavčitveno svetovanje). Resor za razvoj podeželja ter kmetijstva, gozdarstva in ribištva Zavzemajo se za razvoj podeželja, ki mora postati ena temeljnih razvojnih prioritet; zagotoviti primerno dohodkovno raven slovenskega kmeta; podpirati usmeritev kmetijstva v pridelavo zdrave hrane; podpirati trajnost gospodarjenja z gozdovi; vzpodbujali razvoj dopolnilnih dejavnosti z odpravljanjem administrativnih ovir. Resor kulture Več sredstev je potrebno nameniti dejavnostim, ki so temeljnega pomena za naš nacionalni razvoj; zavzemajo se za ločitev klasične, alternativne in ljubiteljske kulture, poudarek dajejo klasični kulturi; zakonsko urediti nedorečen položaj posameznih kulturnih institucij. Resor sociale Zavzemali se bodo za stimuliranje gospodarstva za aktivno reševanje invalidske problematike; podpirali vzgajanje za sožitje generacij; za skrb za osebe s posebnimi potrebami in ostarele; za nadzor nad porabo socialnih transferjev; za uskladitev zakonodaje ter izdelavo in modernizacijo zakonodaje s področja socialnega varstva. Resor za zaposlovanje in delovna razmerja Zavzemajo se za vzpodbujanje zaposlovanja in samozaposlovanja s poudarkom na zaposlovanju v obrti ter malih in

srednjih podjetij; prizadevajo si za okrepitev programov kariernega svetovanja, izobraževanja in usposabljanja za starejše in težje zaposljive oblike gospodarstva; spodbujanje prožne oblike zaposlovanja; zavzemajo se za uvajanje družinam prijaznih podjetij, prizadevajo si za vzpodbujanje odpiranja kakovostnih delovnih mest. Resor zdravstva Zavzemali se bodo za dostop storitev zdravstvene nege vsemu potrebnemu prebivalstvu; doseči izenačenost pravic na kraj bivanja in na vrsto pomoči; z boljšo organizacijo dela bodo ukinjene čakalne vrste; bolniki bodo vključeni v aktivno ocenjevanje kvalitet zdravstvene službe; poskrbeli bodo, da bodo zdravniki "prevzeli" odgovornost za celovitost in usklajenost zdravljenja od začetka do konca naše bolezni; socialno ogroženim skupinam bodo omogočene vse pravice iz obveznega zdravstvenega zavarovanja brez dopolnilnih zavarovanj. Resor družinske politike Prizadevali si bodo za spremembo medijskega in političnega odnosa do starševstva; zavzemali si bodo, da starševstvo dobi ustrezno družbenoekonomsko vrednost; za sprejem ukrepov za povečanje konkurenčnosti staršev na trgu; za vzgojno varstveni dodatek za otroke, ki so v domačem varstvu in podpirali bodo otrokom naklonjen davek na nepremičnine. Resor znanosti Spodbuditi je potrebno aplikativno znanost s poglobljenim sodelovanjem med znanstvenimi institucijami in gospodarskimi subjekti; določiti prioriteta področja znanstvenega raziskovanja, katerim je potrebno nameniti več sredstev in pogojev in zagotoviti potrebno uspešno vključevanje v evropski raziskovalni prostor. Resor za vzgojo in izobraževanje ter šport V okviru vzgoje in izobraževanja se bodo zavzemali za usmerjenost v odločnost na vseh ravneh izobraževanja; ustvarili pogoje za visoko šolstvo, da bo podprla gospodarsko uspešnost in globalno konkurenčnost; zavzemali si bodo za demokratizacijo šolstva, za vzpodbujanje zasebnega šolstva in uvedbo kriterijev kakovosti; podprli nastanek četrte univerze v Novem mestu ter nadaljnji razvoj Univerze v Kopru in Novi Gorici in motivirali delodajalce za vlaganje v izobraževanje zaposlenih z ustreznimi davčnimi spodbudami in olajšavami. V okviru športa se bodo zavzemali za približanje športa slovenskim prebivalcem, predvsem s povečanjem dostopnosti do športne infrastrukture; izobraževalni sistem naj bo naravnani tako, da bo mlade vzpodbujal k aktivnejšemu udejstvovanju v športnih aktivnostih in na področju sponzorskih sredstev za šport oblikovati takšno davčno politiko, ki bo slovenskemu športu omogočila več sredstev iz tega naslova. Resor za slovenski nacionalni prostor in regije Na področju slovenskega nacionalnega prostora se bodo zavzemali za spoštovanje vseh, ki so se v preteklosti borili proti nacizmu, fašizmu in komunizmu; podpora civilni družbi v njeni zahtevi po odgovornem ravnanju z državnim premoženjem, da država postane servis državljanov;

Slovence po svetu je potrebno aktivneje vključevati v mednarodne aktivnosti Slovenije in vzpodbujati sodelovanje Slovencev v matični domovini, zamejstvu, izseljenstvu in zdomstvu na gospodarskem, političnem in kulturnem področju. V okviru regij se bodo zavzemali za okrepitev položaja občin in lokalne samouprave; za povečanje finančne samostojnosti vseh občin; za večjo pristojnost občin na področju urejanja prostora in oblikovanju razvojnih politik in približati odločanje ljudem. Resor za promet Izboljšati dostopnost posameznih regij s ciljem enakomernejše porazdelitve ekonomske možnosti razvoja; varovanje okolja in zagotavljanje večje prometne varnosti vseh udeležencev v prometu in posodobitev železniškega prometa z uvajanjem hitrih vlakov. Resor za okolje in prostor Zavzemali se bodo za zagotavljanje zadostnih količin kakovostne pitne vode in kakovosti zraka v Sloveniji; realizacija projekta "pravo stanovanje"; za skrajšanje pridobivanja gradbenih upravnih dovoljenj in za opremljenost Slovenije z ustrežno informacijsko infrastrukturo. Resor za pravosodje Zavzemali se bodo za učinkovito in neodvisno delovanje tožilstva in drugih pristojnih organov pri zatiranju korupcije in klientelizma; ukrepali v smeri učinkovitega odpravljanja sodnih zaostankov in za zaključitev postopka denacionalizacije. Resor za javno upravo Prizadevali si bodo za zagotavljanje okolja, kjer bo vsak kontakt državljana z javnim uslužbencem poslovni dogodek, ki poteka prijazno, strokovno in nepristransko; podpirali uveljavljanje načela, da si mora javna uprava sama priskrbeti vse podatke, ki se nahajajo v njenih bazah in ne to zahtevati od državljana in zavzemali se bodo za uvedbo kontrole nad roki. Resor za EU in NATO ter varnost in obrambo Na področju EU in NATA je SLS mnenja, da je z vstopom Slovenije v EU vstopila v najbolj razvito gospodarsko območje na svetu; velike možnosti za tuje investicije in nova delovna mesta; lahek dostop do nepremičnin; možnost zaposlovanja v vseh državah EU, večja stopnja varnosti ... . Na območju varnosti in obrambe bodo zagotavljali lastno obrambo v skladu z normativi Evroatlanskega zavezništva; potrebno je dodatno usposobiti častniški kader ter ga preverjati. Resor za zunanjo politiko Potrebo je reševati odprta vprašanja s Hrvaško; na vseh mejah je potrebno vzpostaviti stanje z dne 25.6.1991; zavzemati se za EU-regijo, ki zajema celotno Slovenijo s središčem v Ljubljani in podpirati aktivno sodelovanje slovenskih veleposlaništev in konzulatov pri prodoru slovenskih podjetij na tuje trge.

Temu poglavju sledi še dodatek, kjer poudarjajo še naslednje: SLS bo vztrajala za čimprejšnjo povrnitev vložkov v razvoju telekomunikacijskega omrežja; za pridobitev evropskih sredstev za rento ljudem, ki živijo na območju rjavega medveda in drugih divjih zveri; vztrajala na zahtevi, da morajo Romi ob številnih pravicah in ugodnostih sprejemati

tudi vse obveznosti, ki veljajo za druge državljane; pri reševanju problematike t.i. izbrisani. Vsem temu pa sledi še zaključek.

NOVA SLOVENIJA

Program politične stranke NSi je napisan na 50 straneh in je razdeljen na 23 poglavij. Pri programu nisem zasledila posebnega imena oziroma naslova programa.

Prvo poglavje je uvod, v katerem so na kratko povzete pomembnejše tematike, za katere so bo stranka zavzemala (notranjo stabilnost in varnost, višjo kakovost življenja, okrepiti vitalnost slovenske družbe, pravico posameznika do enakih življenjskih priložnosti...).

Drugo poglavje vsebuje oceno sedanjega vladanja. Po trinajstih letih vladanja se je po njihovem mnenju Slovenija znašla v slepi ulici, kajti ljudje ne zaupajo v pravno državo, prišlo je do neurejenega trga dela, plačnega sistema ter razmerja med delavci in delodajalci, neenakomeren razvoj regij, slabo stanje na področju kmetijstva, povečale so se socialne razlike, zmanjševale so se razlike iz socialnega zavarovanja, zdravstvo se je znašlo v finančni krizi, premalo je rojstev, prebivalstvo se stara in še vedno se kaže nestrpnost državljanov.

Tretje poglavje predstavi cilje in vrednote politične stranke NSi: zavzemali se bodo za načelo subsidiarnosti, za odločanje od spodaj navzgor; za gospodarsko in družbeno moč, da izpolni svoje naloge; zavzemali za evropski model socialnega tržnega gospodarstva; trud za rast gospodarske moči, za dinamični preboj v ospredje Evrope in za povečanje domačega bruto proizvoda, zavzemali se bodo za svobodo dela, družine in otrok ter podjetij, stranka se bo zavzemala za pravičnost vključevanja v družbo, pravično usposobljenost, pravično izobraževanje, pravičnost med generacijami in pravično porazdelitev; zavzemala se bo za solidarnost; za več delovnih mest. Program je usmerjen k cilju, od katerega bodo imeli vsi korist.

Poglavje materialni temelji družbe in države Poskušali bodo zagotoviti vstop v **dinamično** (zagotavlja rast splošne produktivnosti v državi in ustvari temelje za visoke standarde na socialnem in kulturnem področju; proti poseganju države v posamezna podjetja; povezati želijo vse segmente družbenega razvoja, ki pomembno vplivajo na rast splošne blaginje), **konkurenčno** (s programi za prekvalifikacijo bodo spodbudili preusmeritev v deficitarne poklice; s posebnimi ukrepi bodo zagotovili fleksibilnost pri

zaposlovanju; zavzemali se bodo za davčno razbremenitev pri investiranju v nova delovna mesta) in **solidarnostno ekonomijo** (temelj vsakega uspešnega gospodarskega programa; zavzemali se bodo za ustrezno obdavčitev kapitala in plačilno disciplino in za svobodo poslovanja in pridobivanja poštenega dobička). Regionalni razvoj V manj razvite regije je potrebno razviti, ustvariti razmere za gradnjo kakovostnih industrijskih con; s posebnimi projekti za razvoj regij bodo podprli celovito predstavitev naravnih lepote in veliko pozornost bodo namenili varovanju okolja in vzpostavljanju kakovosti bivanja. Varstvo okolja S tem, ko je Slovenija vstopila v EU je prevzela njen pravni red na področju varovanja okolja, zato se NSi zavzema za preprečevanje in zmanjšanje obremenitve okolja; ohranjanje in izboljšanje kakovosti okolja; zagotavljanje trajnostne rabe naravnih virov; zmanjšanje rabe energije in večjo uporabo obnovljivih virov energije opuščanje in nadomeščanje uporabe nevarnih snovi ... . Varovali bodo gozd in tla, morje, se zavzemali za Kjotski protokol o zmanjšanju toplogrednih plinov in za ukrepe, ki zmanjšujejo odpadke na izvoru, ponovno uporabo, termično izrabo, neškodljivo odlaganje odpadkov. Za oživitev slovenskega kmetijstva Podpirali bodo razvoj družinskih kmetij; prizadevali si bodo za pomoč kmetijam na območjih s težjimi pridelovalnimi razmerami; za finančno podporo dopolnilnim dejavnostim na kmetijah; predlagali bodo spremembo oz. reorganizacijo gozdarstva; zavzemali se bodo za neobvezno članstvo v vseh zbornicah; za varstvo zraka; za razvoj zadruženstva, za preprečevanje monopolov; za razvoj ribogojništva in sladkovodnega ribištva; za enakovrednost kmetijskih šolskih programov z drugimi šolskimi programi; za ukrepe skupne evropske kmetijske politike... . Promet Zagotovili bodo ustrezne gospodarske pogoje za financiranje in razvoj ter ohranjanje prometne in infrastrukture skupaj s prometnimi sredstvi; zahtevali bodo podroben program transportne logistike; zahtevali jasno opredelitev projektov, namenjenih dnevni migraciji in z njimi povezane logistike transporta; podpirali gradnjo drugega tira železniške proge do Kopra in skrbeli za razvoj pomorskega in letalskega prometa. Informacijska družba Poudarili bodo razvoj manjših komunikacijskih središč v večjih državah ali celinah in s tem omogočili hitro odzivnost na lokalnih medmrežjih; podprli gradnjo informacijske infrastrukture v vseh predelih naše države in vzpodbujali projekte v regijah, ki bodo iz različnih skladov in zbranega kapitala strateško pristopili in realizirali visoko zmogljive prenosne sisteme. Izobraževanje, znanost, šport in kultura Šolo prihodnosti razumejo kot intelektualno predvidevanje, oblikovanje vizije in alternativnih poti. Zavzemali se bodo za občečloveške vrednote kot nosilce in merila ravnanja, vedenja in odločanja otrok in odraslih. Prizadevali si bodo za izboljšano izobraženost odraslih v skladu z njihovimi življenjskimi in

poklicnimi interesi; zavzemali se bodo, da bosta družba in država priznali in cenili delo vzdrževanja, vzgoje in izobraževanja v družini ter za pluralnost in strpnost v javnem izobraževanju. Šport Zavzemali se bodo za gradnjo športnik objektov; za mrežo tekmovanj v različnih športih; podprli vzgojo vrhunskih športov. Kultura Zavzemali se bodo za kakovostno šolanje vseh, ki bodo poklicno delovali na področju kulture; uveljavljanje slovenskih interesov in stališč pri snovanju kulturnopolitične usmeritve EU; predstavljanje kulturne dediščine v okviru domače in mednarodne turistične ponudbe; zvišanje stopnje bralne kulture in njeno ohranjanje po povečanem vplivu elektronskih medijev; uravnoteženje skrbi za množico in elito, ljubiteljsko in profesionalno, tradicionalno in avantgardno usmeritev kulturne ustvarjalnosti. Delo in plače Zavzemali se bodo za politiko, s katero bi dosledno uresničili in zagotovili spoštovanje vseh standardov v zvezi z zagotavljanjem delovnih pogojev, delovnega časa, dopustov, varstva pri delu, pogojev za zaposlitev oziroma za prenehanje zaposlitve. Zaposlovanje Večjemu krogu državljanov omogočiti preživljanje z lastnim delom, ne pa s socialnimi pomočmi in za krepitev zavarovalnih načel v sistemu zavarovanja za primer brezposelnosti. Družinska politika Zavzemali se bodo za vzpodbudo delodajalcem za zaposlovanje mater po izteku starševskega dopusta; pri obdavčitvi nepremičnin je potrebno zagotoviti, kar je potrebno za dostojno življenje otrok; uvedbo posebnih stanovanjskih olajšav ali stanovanjskega dodatka; povišanje dodatka za otroke, ki niso v javnih vrtcih in ustvarjanje družinam in otrokom naklonjenega javnega mnjenja. Pokojninsko zavarovanje Zavzemali se bodo za izenačevanje možnosti invalidov in za zagotavljanje možnosti za vključevanje v življenje, ob upoštevanju vseh posebnosti njihovega položaja in posebnih potreb zaradi invalidnosti. Zdravstvo Uvedli bi tekmovalnost med izvajalci na razpisih za programe zdravstvenih storitev in tako bi se znižale cene in izboljšale storitve. Javne finance Želijo zagotoviti vsem državljanom pravičnost in pregledanost na finančne področju, s tem pa enakost pred zakonom in zmanjšanje javne porabe; podprli bodo privatizacijo bank s kakovostnim tujim naloženim kapitalom; zavzemajo se za kontrolo nad poslovanjem skladov in državnih organizacij prek računskega sodišča in da se javni dolg ne bo povečeval. Pravosodje Pripravili programe za izobraževanje pravnikov, predvsem na področju evropskega prava; postopoma moramo dvigniti nivo pravnega študija v smeri večje specializacije; zmanjšati sodne zaostanke ... . Notranje zadeve Zavzemajo se za uveljavitev pokrajine, kot vmesne stopnje med občino in državo za opravljanje nalog; za samostojnost občin; za povečanje učinkovitosti državne uprave; za depolitizacijo in profesionalizacijo državnih uslužbencev; za zagotavljanje varnosti vseh prebivalcev Slovenije, ... Zunanja politika Zavzemajo se

za vzpostavitev dobrososedskih odnosov z Avstrijo, Italijo, Madžarsko, Hrvaško, ter za reševanje odprtih vprašanj s Hrvaško; poglobitev odnosov partnerstva z Evropo in ZDA. Varna Slovenija, varna Evropa, varen svet Politika za katero se zavzema NSi, zahteva celoten pristop k zagotavljanju lastne varnosti, varnosti Evrope in varnosti celotne mednarodne skupnosti; opraviti je potreben pogled stanja v Slovenski vojski, porabljenih sredstev, nabave opreme in oborožitve, kadrovske in organizacijske strukture, načrtov in razvojnih planov. Njihove prioritete Zagotavljali bodo stabilne in predvidljive razmere, v katerem se bosta družba in gospodarstvo nemoteno razvijala; za razvojno naravnan proračun; za skladen regionalni razvoj brez strahu odločati za sprejem novega življenja; uveljavljali pobude civilne družbe za šolo po meri človeka na vseh stopnjah; za solidarnost, povezano z odgovornostjo in za reševanje problemov na področju pravosodja.

5 PROGRAMI SLOVENSКИH POLITIČNIH STRANK NA VOLITVAH V EVROPSKI PARLAMENT

SLOVENSKA DEMOKRATSKA STRANKA

Program politične stranke SDS za volitve v EU zavzema le šest strani in vsebuje dvanajst tematik, ter ni razdeljen na poglavja. Na začetku so vse tematike našteje, kasneje za vsako tematiko posebej piše, kaj nam nudi EU in za kaj se bodo v politični stranki SDS zavzemali. Program se imenuje PROGRAM SDS ZA VOLITVE V EP.

Gospodarstvo Je prva tematika, katera nam preko EU nudi milijonski trg; prost pretok blaga, storitev, delovnih mest in kapitala ter priložnost, ki bi jo morali izkoristiti. Slovenija se bo zavzemala za razvoj infrastrukture; deregulacijo; decentralizacijo; oblikovanje enotnega trga; nižjo javno porabo ... . Spodbujala bo nastanek SME Unije (gospodarsko združenje malih in velikih podjetij), ki se zavzema za razvijanje ekološko prijaznega in socialno tržnega gospodarstva. Kmetijstvo Zaradi članstva v EU nam bo omogočena krepitev konkurenčnosti kmetijskega sektorja; skrb za potrošnike (varnost in kakovost pridelovalnih metod); izboljšanje življenjskih pogojev in ekonomskih priložnosti na podeželju; itd. V Sloveniji bodo skrbeli za razvojni program, ko bodo kmetijstvo bolj povezali s turizmom; davčne razbremenitve vseh, ki živijo od kmetovanja; ohranitev slovenskih izdelkov, ki so del slovenske kulturne dediščine. Kultura Na ravni EU nudi inovativne in/ali eksperimentalne dejavnosti; celostne dejavnosti (večletni projekti) in posamezne kulturne dogodke z evropsko ali medijsko razsežnostjo. Program MEDIA PLUS pa je namenjen podpori filma v EU. SDS se bo zavzemala za izgradnjo skupnega evropskega kulturnega prostora in krepitev evropske kulturne dediščine, zaščito kulture dediščine kot dragocenega vira; izobraževanje, pravnih in drugi ukrepov, ki bodo utrjevali slovenski jezik. Okolje EU si prizadeva za boj proti podnebnim spremembam; za uravnoteženo prometno politiko; za razvoj trajnostnega kmetijstva. SDS bo poskrbela za izvajanje zakonodaje na področju varstva okolja; učinkovit sistem nadzora nad največjimi onesnaževalci okolja; razvoj učinkovitega ravnanja z odpadki. Pravosodje EU si prizadeva za krepitev policijskega in pravosodnega sodelovanja med članicami; vključitev Europol v institucionalni okvir Unije; uvedbo funkcije evropskega javnega tožilca; spodbujanje

razvoja alternativnih načinov reševanja sporov kot sta arbitražna in mediacija. Slovenija se bo borila za iskanje ustreznih rešitev za hitrejšo reševanje sodnih zaostankov; večje pravosodno sodelovanje v civilnih in gospodarskih zadevah z drugimi članicami; učinkovitejše preprečevanje in kaznovanje korupcije. Regionalizem Na EU ravni si želi zmanjšati razlike v razvoju različnih regij; določiti okvir za trajnostne projekte in za razvoj infrastrukture svojih članic. SDS bo poskrbela za boljši izkoristek finančnih sredstev EU; za oblikovanje strokovnih skupin za pomoč pri oblikovanju prijav na razpis za sredstva EU; večje povezovanje s sosednjimi državami pri razvoju skupnih projektov. Skupna zunanja in varnostna politika EU Ustvariti institucije, prek katerih bo govorila z enim glasom; krepiti čezoceanske odnose in druga strateška partnerstva Unije z nečlanicami; okrepiti prizadevanja za mir, stabilnost in blaginjo v JV Evropi; povečati vlogo in razpoznavnost EU na Bližnjem vzhodu. Na področju obrambe pa si EU prizadeva za tesno povezavo evropskega koncepta na področju obrambe z Natom; sprejem načrta razvoja evropske obrambe. Slovenija se bo zavzemala za zagotavljanje varnosti ljudi in premoženja; aktivno sodelovanje pri prizadevanju za oblikovanje skupne zunanje in obrambne politike EU; okrepljeno sodelovanje med EU in Natom ter za preprečevanje predvajanja zmogljivosti. Zaposlovanje in sociala Gre za razvoj dejavne politike zaposlovanja; pomoč ljudem na robu družbe; spodbujanje prilagodljivosti podjetništva; okrepiti boj proti neenakosti moških in žensk pri zaposlovanju. Slovenija si bo prizadevala za ugodnejše pogoje zaposlovanja mladih; krepitev malih in srednjih podjetij, saj ta ustvarijo zaposlitev in gospodarsko rast; povečanje zaposlenosti ljudi, starejših od 50 let. Strukturni in kohezijski skladi Politike EU imajo na področju gospodarske in socialne kohezivnosti pomembno vlogo pri razvoju manj razvitih regij; da se bodo razlike v razvojnih stopnjah regij s širitvijo povečale, za doseganje kohezivnosti je potrebna zvišana raven tako učinkovitosti kot solidarnosti; strukturni skladi predstavljajo razvojno pomoč regijam, zagotavlja se pomoč drugim regijam, boj proti brezposelnosti. SDS bo poskrbela, da bo Slovenija, s pomočjo sredstev iz strukturnih in kohezijskih skladov EU, lažje poskrbela za učinkovito kmetijstvo in razvoj gospodarsko manj razvitih in slabše poseljenih regij; da si bo Slovenija tudi v naslednjem obdobju zagotovila ustrezna finančna sredstva, namenjena razvoju manj razvitih regij. Šolstvo Za EU je značilno gospodarstvo, temelječe na znanju; visokokakovostno izobraževanje in boljši dostop do poklicnega usposabljanja; da omogoča davčne spodbude za pripravniško delo mladih diplomatov. Slovenija bo uveljavila Bolonjski proces in s tem evropsko primerljivega visokošolskega izobraževalnega sistema; zagotoviti dovolj finančno dostopnih študentskih nastanitev,

povečanje konkurenčnosti med fakultetami. Šport SDS verjame, da smo Slovenci športni narod (posamično in moštveno); da so športniki promovirali Slovenijo bolj kot kdorkoli drug; da bi moral biti reaktivni šport osnova za aktivnost vseh generacij prebivalstva. SDS se bo zavzemala za učenje timskega dela prek športnih aktivnosti; za krepitev individualnih športov; za popularizacijo športa in rekreacijo med mladimi. Turizem Za EU je značilno, da turizem predstavlja 5% delovnih mest; da ima turizem pomemben vpliv na regijske stopnje zaposlenosti. Slovenija bo skrbela za večjo promocijo slovenske naravne in kulturne dediščine; aktivno ohranjanje podeželske krajine in biološke raznolikosti in sprejetje strategije razvoja turizma, ki omogoča turizem "za vsak žep."

SLOVENSKA LJUDSKA STRANKA

Program politične stranke SLS se imenuje "VEČ SLOVENIJE v EVROPI, VEČ EVROPE v SLOVENIJI". Sestavljen je iz kratkega uvoda ter štirih poglavij in je napisan na 13 straneh. Kratki uvod govori o prihajajočih volitvah v EP, o vlogi Slovenije znotraj EU, o gospodarskem razvoju vse Evrope ter da je glas na volitvah v EP za njihovo stranko glas najmočnejšemu v EP-ju.

Prvo poglavje se imenuje **SLS je za evropsko prihodnost** in govori o naslednjih stvareh: DA- za Evropo vrednot Evropa želi ohraniti in braniti skupne vrednote EU kot so človekovo dostojanstvo, svoboda, enakost, solidarnost in človekove pravice. Zavzemali se bodo tudi za pravico do zaposlitve in za socialne pravice. DA - za novo evropsko ustavo zavzemali se bodo za sprejetje nove evropske ustave, ki predstavlja demokracijo in soodločanje narodov in državljanov; transparentnost politične razprave; učinkovitost prek odločanja s kvalificirano večino; spoštovanje nacionalnih držav, še posebej vloge nacionalnih parlamentov. DA - za močno Evropo želijo močno Evropo, ki si bo prizadevala za mir. DA - za sodelovanje s sosedi prizadevali si bodo za širitev na JV Evrope, za čim hitrejši vstop Hrvaške v EU in s tem rešitev odprtih vprašanj.

Drugo poglavje se imenuje **SLS je za Evropo ljudi** v okviru katerega se zavzema za: DA - za demokratično delovanje EU podpirali bodo izvolitev predsednika ES za določeno obdobje, zavzemali se bodo za povečanje preglednosti in demokratičnosti evropskih institucij. DA - za Evropo blizu državljanom zavzemali se bodo za tako EU, kjer bodo

narodi obdržali svojo identiteto in kulturno različnost in ki bo spoštovala ureditev nacionalnih držav in lokalne samouprave. DA - za več varnosti skrb za varnost v EU in boj proti kriminalu ali terorističnem nasilju. DA - za varstvo okolja in trajnostni razvoj zaradi podnebnih sprememb, onesnaževanja in prekomerne izrabe naravnih virov se bodo zavzemali za hitro in učinkovito izvajanje kjotskega protokola, varovanje oceanov in drugih globalnih projektov, za doseganje večje energetske izrabe in večje uporabe obnovljivih virov energije.

Tretje poglavje je **SLS je za več Slovenije v Evropi** DA - za več slovenske zavesti z vstopom Slovenije v EU je slovenski jezik postal uradni jezik EU in potrebno je poskrbeti za promocijo lastne države. DA - za več gospodarske rasti, zaposlovanja in vlaganja v razvoj in raziskave prizadevali si bodo za koristi potrošnikov in si kot ciljni trg zastavili svetovni trg in ne le evropsko tržišče, povečali in osredotočili se bodo v vlaganje v raziskave. DA - za našo mladino mlade moramo poučevati o identiteti lastne države, v okviru izobraževanja bodo lahko doprinesli del slovenskih vrednot in izkušenj tudi drugim mladim po Evropi in pridobiti morajo evropske izkušnje na področju dela, študija, druženja in prijateljstev.

Četrto poglavje se imenuje **SLS je za več Evrope v Sloveniji** DA - za več solidarnosti, socialno varnost in varno starost zavzemali se bodo, da bodo ponovno vzpostavili tradicijo trde slovenske družine; najstarejšim generacijam zagotovili brezskrbna zrela leta s stabilnim pokojninskim sistemom in povečali skrb za starostnike; ustvarili pogoje, ki bodo omogočali partnerski odnos med bolnikom in zdravnikom in zdravniki bodo morali prevzeti skrb in odgovornost za zdravje in bolezen. DA - za Evropo, ki zagotavlja višji življenjski standard in delovna mesta zavzemali se bodo za to, da evropski predpisi naše gospodarstvo strukturno krepijo, spodbujali tuje investicije v tistih sektorjih, ki potrebujejo sveži kapital in podpirali tisti del slovenskega gospodarstva, ki lahko izpostavijo konkurenčne prednosti Slovenije. DA - za enake možnosti in družinam prijazno okolje zavzemajo se za program "družinam prijazna podjetja", s katerim vzpodbujajo delodajalce, da ponudijo posebne ugodnosti in delovni čas za mlade starše, ki želijo uskladiti delovne obveznosti in skrb za družino. DA - za konkurenčno in trajnostno kmetijstvo ter varno hrano zavzemali se bodo za evropsko kmetijstvo, ki bo zagotovilo ustrezne pogoje za obstoj naših kmetij, potrošnikom morajo biti dostopne vse potrebne informacije o izvoru in pridelavi hrane ter potrebno je ohraniti nadzor in učinkovite ukrepe za preprečevanje

bolezni. DA - za razvoj podeželja in regij za večji razvoj regij v Sloveniji, je potrebno preko EU in nacionalnih skladov poskrbeti za skladni regionalni razvoj vseh delov Slovenije. Vsemu temi sledi poziv, da volijo kandidate politične stranke SLS, ki se bodo v EP zavzemali za nadaljnji proces evropskega povezovanja; za zaščito slovenskih interesov; povečanje sredstev skladov EU za kmetijstvo in razvoj in njihovo učinkovito uporabo; za evropsko kulturno identiteto, utemeljeno na spoštovanju različnosti tradicij in jezikov... .

NOVA SLOVENIJA

Politični program NSi-ja za volitve v EP je sestavljen iz razglednic in s samim programom. Na razglednicah je predstavljenih vseh sedem posameznih članov stranke (Lojze Peterle, Anton Kokalj, Janez Vasle, Maruša Novak, Alenka Šverc, Ljudmila Novak in Jernej Pavlin) in skupna slika vseh kandidatov za volitve. Poleg slik je še besedilo o tem, da Sloveniji zagotavljajo najboljše in da naj volivci na volitvah v EP obkrožijo ime posameznega kandidata. Program politične stranke NSi sem težko pridobila, kajti najprej mi je bilo rečeno, da program, s katerim je stranka nastopila na volitvah v EP vsebuje enake točke kot program, s katerim je stranka nastopila na volitvah v DZ. Po mojem vztrajanju pa sem le pridobila program, ki je sestavljen iz petih poglavij in vsebuje 33 strani. Imenuje pa se ALOJZ PETERLE EPP-ED EVROPSKI PARLAMENT. Program se začne z zgodovino sodelovanja Alojza Peterleta v EP, pred in po vstopu Slovenije v EU, ter sodelovanje s politično skupino EPP-ED.

Temu sledi kratka predstavitev EP, njegovo delovanje, sestava, odbori, njegove naloge oziroma pristojnosti, sodelovanje s svetom, imenovanje evropske komisije... .

Poslanska skupina evropske ljudske stranke (krščanskih demokratov) in evropskih demokratov (EPP-ED) v EP Predstavitev in zgodovina razvoja politične skupine EPP-ED. Poslanci EPP-ED si želijo Evropo, ki ustvarja priložnosti in blaginjo znotraj skupnega evropskega trga, ki je konkurenčen s svetom, hkrati zagotavlja prihodnost vsem, ne le tistim, ki živijo znotraj EU. Po njihovem mnenju je treba razviti dosledno in učinkovito skupno zunanjo in varnostno politiko, ter izpeljati institucionalne reforme.

Najpomembnejši dogodki in dosežki poslanske skupine evropske ljudske stranke in evropskih demokratov v evropskem parlamentu v letih 1999-2004 Leta 1999 gre za uvedbo evra na finančnem trgu; potekale so volitve v EP; začela je veljati Amsterdamska pogodba in dobili so nov zagon za širitveni proces. Leta 2000 izide bela knjiga o reformi Komisije;

EPP-ED se zavzema za prednostne naloge pri reviziji pogodb; začnejo se pristopna pogajanja z Latvijo, Litvo, Malto, Slovaško republiko, Bolgarijo in Romunijo; evropski vrh v Nici in s tem razglasitev Listine o temeljnih pravicah. Leta 2001 podpis pogodbe iz Nice; irsko glasovanje proti pogodbi iz Nice, sprejeto poročilo o ustavnem procesu in prihodnosti Evrope. Leta 2002 je bil izpeljan uspešen referendum o pogodbi iz Nice. Leto 2003 referendum o vstopu v EU na Malti, Sloveniji, Madžarskem, Litvi, Slovaški, Poljski, Češki, Estoniji in Latviji; ZDA in VB začele z vojaškimi operacijami proti Iraku.

Prednostne naloge EPP-ED po programu NSi

1. **Na znanju temelječe gospodarstvo: spodbujanje konkurenčnosti** EPP-ED podpira razvoj dinamičnega in na znanju temelječega gospodarstva. Zavzemala se bo za vseživljenjsko izobraževanje naših državljanov, da se vsakomur omogoči dostop do izobraževanja; za odpravo ovir pri mobilnosti znanja in poiskati politične instrumente, ki bodo omogočili znižanje davkov, socialne varnosti in medsebojnega priznavanja kvalifikacij in diplom. Zavzemali se bodo za povečanje vlaganja v raziskave; malim in srednjim podjetjem olajšati dostop do novih tehnologij, prizadevali si bodo za družbeno in gospodarsko okolje, ki bo prijazno majhnim in srednjim podjetjem.
2. **Trajnostni razvoj: ustvarjamo za prihodnost** Zavzema se za politiko, ki temelji na dinamični, do okolja, človeka in družbe odgovorni tržni ekonomiji. Zavzema se za trajnostni razvoj na področju okolja, gospodarstva, kmetijstva, kulture, zdravja. Zavzema se za izvajanje in natančen nadzor evropske okoljevarstvene zakonodaje, novo okolju prijazno prometno politiko; posveča pozornost mladim in starejšim, spodbuja enakopravnost moških in žensk ter odpravljanje diskriminacije. Zavzema se za evropsko kulturo, razvoj turizma, trajnostni razvoj kmetijstva (varnost in kakovost pridelovalnih metod).
3. **Evropski državljani. Rastoča potreba po varnosti** Zavzema se za krepitev policijskega in pravosodnega sistema; poenostavitev institucionalne in pravne ureditve na področju svoboščin, varnosti in sodstva, zavzema se za skupno reševanje nezakonitega priseljevanja in varovanje zunanje meje EU; za izboljšanje kakovosti življenja (solidarnosti).
4. **Evropa in svet: Novi varnostni izzivi** Zavzema se za Skupno zunanjo in varnostno politiko, katere glavna naloga je ohranjanje miru in varnosti, razvoja demokracije, spoštovanja človekovih pravic in pravne države. EPP-ED bo zagotovila nadaljevanje trdne finančne podpore EU državam v razvoju.
5. **Učinkovito finančno poslovanje: potreba po strogoosti** Zagotovila bo doseganje visokih standardov upravljanja z javnimi financami in boj proti prevaram in goljufijam, v novih državah članicah vzpostavila potrebno upravno ureditev za doseganje visokih standardov upravljanja; prizadevala si bo za odkrivanje primerov zlorab in zagotavljala vračila nepravilno porabljenega denarja.

6 ANALIZA PRIMERJAVE PROGRAMOV POLITIČNIH STRANK

»Nacionalne teme so imele absolutno prevlado tudi takrat, ko se je v volilni kampanji govorilo o EU, saj so imele teme nacionalne politike do EU z več kot polovico vseh izjav v kategoriji tem, povezanih z EU, močno premoč nad temami nadnacionalne politike EU, kot je zunanja politika Unije, njene širitve, Evropska ustava ali evropska socialna politika.« (Zadnikar 2005, 143)

Že samo pridobivanje političnih programov je bilo zanimivo. Stranke so potrebovale kar nekaj časa, da so mi poslale politični program. Največ problemov sem imela s pridobivanjem programa politične stranke NSi, za volitve v EP. Najprej so trdili, da sta programa za volitve v DZ in v EP vsebinsko enaka oziroma, da program za volitve v EP vsebuje enake tematike, kot program za volitve v DZ. V ta namen naj bi mi zadostoval program za volitve v DZ. Kasneje pa sem le dobila njihov program, s katerim naj bi nastopili na volitvah v EP. Pri pregledu programov sem že na prvi pogled dobila zelo različna mnenja o strankah. Stranke so imele izoblikovan vsaka svoj program za volitve v DZ in za volitve v EP.

Če na kratko pogledamo program politične skupine EPP-ED in političnih strank SDS, SLS in NSi, s katerimi so nastopile na volitvah v EP opazimo, da se pojavljajo nekatere skupne tematike. Program politične skupine EPP-ED ima nekatere skupne tematike s preučevanimi tremi programi slovenskih političnih strank, ko govori o boljšem dostojanstvu človeškega bitja, podpori družine, o tržnem gospodarstvu in ekonomiji, o zagotavljanju delovnih mest in dohodkov, solidarnosti med državljani, regijami in državami članicami, izboljšanju zdrave prehrane, zdravju, zagotovitvi zaščite in varnosti v družbi, večjemu sodelovanju med policijo in sodstvom, stabilnemu razvoju (klimatske spremembe, drugih oblikah onesnaževanja), o evropski kulturi, evropski politiki mladih, evropski ustavi, turizmu in skupni zunanji in varnostni politiki. Nekatero tematiko so skupne politični skupini EPP-ED in SDS, nekatere politični skupini EPP-ED in SLS, ter nekatere politični skupini in EPP-ED in NSi (glej tabelo 6.1). Zanimivo pa je, da program EPP-ED ne govori o kmetijstvu kot celoti, ampak je v programu omenjena besedna zveza izboljšati zdravo prehrano skozi prehrambeno verigo.

Tabela 6.1: VOLITVE V EP

TEMATIKA	SDS	SLS	NSi	EPP-ED
GOSPODARSTVO	✓	✓	✓	✓
KMETIJSTVO	✓	✓	✓	✓
KULTURA	✓		✓	
OKOLJE IN TRAJNOSTNI RAZVOJ	✓ (okolje)	✓	✓ (znanost)	✓
PRAVOSODJE	✓		✓	
REGIONALIZEM	✓	✓		✓
SKUPNA ZUNANJA IN VARNOSTNA POLITIKA	✓	✓	✓	✓
ZAPOSLOVANJE IN SOCIALA	✓	✓	✓	✓
STRUKTURNI IN KOHEZIJSKI SKLADI	✓			
ŠOLSTVO	✓		✓	
ŠPORT	✓			
TURIZEM	✓		✓	
ZA EVROPO VREDNOT		✓ (skupne vrednote EU)		
ZA EVROPSKO USTAVO		✓		
ZA MOČNO EVROPO		✓		
ZA SODELOVANJE S SOSEDI		✓		
ZA DEMOKRATIČNO DELOVANJE EU		✓		✓
ZA EVROPO BLIZU DRŽAVLJANOM		✓		✓
ZA VEČ SLOVENSKE ZAVESTI		✓		
ZA MLADINO		✓		✓
ZA VIŠJI ŽIVLJENJSKI STANDARD		✓		
ZA DRUŽINO		✓		
FINANCE			✓	✓
PROMET			✓	✓

LEGENDA:

✓ pomeni, da je tematika omenjena v programu

SLOVENSKA DEMOKRATSKA STRANKA

SDS je za volitve v DZ pripravila zelo obširen program, ki je napisan na 113 straneh, za volitve v EP pa le na 6 straneh. Pri programu za volitve v DZ naprej opozorijo na pomanjkljivosti prejšnje vlade, oziroma kaj vse prejšnja vlada ni naredila pa bi morala oz. je obljubila in to predstavijo kot svoj program. V programu za volitve v EP pa je najprej zapisala za kaj se zavzema EU in zakaj se bo zavzemala stranka. V tabeli 6.2 so vidne razlike v vsebini tematik programa, s katerimi je stranka nastopila na volitvah v DZ in v EP. V tabeli 6.2 je tudi vidna razlika o obsežnosti tematike oziroma, koliko prostora (strani) je namenjeno posamezni tematiki. Opazimo, da so nekatere tematike skupne (9 tematik) in so vsebovane v obeh programih, nekatere so omenjene samo v programu politične stranke za volitve v DZ (6 tematik), nekatere pa samo v programu politične stranke za volitve v EP (2 tematiki).

Tabela 6.2: PROGRAM SDS NA VOLITVAH V DZ IN EP

TEMATIKA	PROGRAM V DZ		PROGRAM V EP	
	✓		✓	
ŠOLSTVO, ZNANOST IN ŠPORT	✓	++++	✓	+
JAVNA UPRAVA	✓	+++++		
GOSPODARSTVO	✓	+++	✓	+
FINANCE	✓	++		
KMETIJSTVO, GOZDARSTVO IN PREHRANA	✓	++	✓	+
DELO, DRUŽINA IN SOC. ZADEVE	✓	++++	✓	+
ZDRAVSTVO	✓	+++++		
ZUNANJE IN EVROPSKE ZADEVE	✓	+++++	✓	+
OBRAMBA	✓	++		
NOTRAJNE ZADEVE	✓	++++		
KULTURA	✓	++	✓	+
PROMET IN INF. DRUŽBA	✓	+++		
OKOLJE, PROSTOR IN ENERGIJA	✓	+++++	✓	+
REGIONALNI RAZVOJ	✓	+++	✓	+
PRAVOSODJE	✓	++	✓	+
STRUKTURNI IN KOHEZIJSKI SKLADI			✓	+
TURIZEM			✓	+

LEGENDA:

✓ pomeni, da je tematika omenjena v programu

+ tematika je napisana do 1 strani

++ tematika je napisana na od 1 do 2 straneh

+++ tematika je napisana na 3 straneh

++++ tematika je napisana na 4 straneh

+++++ tematika je napisana na 5 straneh

SLOVENSKA LJUDSKA STRANKA

SLS ima obširen program za volitve v DZ, ki je napisan na 96 straneh, program za volitve v EP pa se razširja le na 12 straneh. Program je razdeljen na projekte nacionalnega pomena in na programske usmeritve. V tabeli 6.3 je tudi vidna razlika o obsežnosti tematike oziroma, koliko prostora (strani) je namenjeno posamezni tematiki. Opazimo, da so nekatere tematike skupne (8 tematik) in so vsebovane v obeh programih, nekatere so omenjene samo v programu politične stranke za volitve v DZ (8 tematik), nekatere pa samo v programu politične stranke za volitve v EP (10 tematik).

Tabela 6.3: PROGRAM SLS NA VOLITVAH V DZ IN EP

TEMATIKA	PROGRAM V DZ		PROGRAM V EP	
	✓		✓	
GOSPODARSTVO	✓	++++	✓	+
PODEŽELJE, KMETIJSTVO, GOZDARSTVO in RIBIŠTVO	✓	++	✓ (kmetijstvo)	+
KULTURA	✓	++		
SOCIALA	✓	++		
ZAPOSLOVANJE in DEL. RAZMERJA	✓	++	✓	+
ZDRAVSTVO	✓	+++		
DRUŽINSKA POLITIKA	✓	++	✓	+
ZNANOST	✓	++	✓	+
VZGOJA in IZOBRAŽEVANJE ter ŠPORT	✓	++++		
SLOVENSKI NACIONALNI PROSTOR in REGIJE	✓	+++	✓(regije)	+
PROMET	✓	++		
OKOLJE IN PROSTOR	✓	+++	✓	+
PRAVOSODJE	✓	++		
JAVNA UPRAVA	✓	++		
EU in NATO ter VARNOST in OBRAMBA	✓	++	✓	+
ZUNANJA POLITKA	✓	++		
ZA EVROPO VREDNOT			✓	+
ZA EVROPSKO USTAVO			✓	+
ZA MOČNO EVROPO			✓	+
ZA SODELOVANJE S SOSEDI			✓	+
ZA DEM. DELOVANJE EU			✓	+

ZA EU BLIZU DRŽAVLJANOM			✓	+
ZA VEČ SLOV. ZAVESTI			✓	+
ZA NAŠO MLADINO			✓	+
VIŠJI ŽIVLJENJSKI STANDARD in DEL. MESTA			✓	+
SOLIDNOST, SOC. VARNOST in VARNA STAROST			✓	+

LEGENDA:

✓ pomeni, da je tematika omenjena v programu;

+ tematika je napisana do 1 strani;

++ tematika je napisana na od 1 do 5 straneh;

+++ tematika je napisana od 6 do 10 strani;

++++ tematika je napisana od 11 do 15 strani;

NOVA SLOVENIJA

Program politične stranke NSi za volitve v DZ zavzema 50 strani, med tem ko program politične stranke za volitve v EP zavzema 33 strani. Program za volitve v DZ se začne s temeljnimi vrednotami, kjer so opisane določene tematike, ki veljajo tako v Sloveniji kot EU. Program za volitve v evropski parlament, pa enako kot program politične stranke za DZ, vsebuje oceno sedanjega vladanja. V tabeli 6.4 je prav tako vidna razlika o obsežnosti posamezne tematike oziroma, koliko prostora (strani) je namenjeno posamezni tematiki. Opazimo, da so nekatere tematike skupne (10 tematik) in so vsebovane v obeh programih, nekatere so omenjene samo v programu politične stranke za volitve v DZ (8 tematik), nekatere pa samo v programu politične stranke za volitve v EP (2 tematiki). V programu NSi za volitve v EP pa sem že omenila, da temelji na petih temeljnih nalogah, ki pa so potem bolj razčlenjene.

Tabela 6.4: PROGRAM NSi NA VOLITVAH V DZ IN EP

TEMATIKA	PROGRAM V DZ		PROGRAM V EP	
REGIONALNI RAZVOJ	✓	+		
VARSTVO OKOLJA	✓	++	✓	+
KMETIJSTVO	✓	+++++	✓	+
PROMET	✓	++	✓	+
INFORMACIJSKA DRUŽBA	✓	++		
IZOBRAŽEVANJE, ZNANOST, ŠPORT in KULTURA	✓	+++	✓ (izobrazba Znanost)	+
ŠPORT	✓	+		
KULTURA	✓	++	✓	+
DELO IN PLAČE	✓	+		
ZAPOSLOVANJE	✓	+	✓	+
DRUŽINSKA POLITIKA	✓	++		
POKOJNINSKO ZAVAROVANJE	✓	+		
ZDRAVSTVO	✓	++		
JAVNE FINANCE	✓	+++	✓	+
PRAVOSDJE	✓	+	✓	+
NOTRAJNE ZADEVE	✓	++		+
ZUNANJA POLITIKA	✓	++++	✓	+
VARNA SLO., VARNA EU, VAREN SVET	✓	++++	✓	+
GOSPODARSTVO			✓	+
TURIZEM			✓	+

LEGENDA:

- ✓ pomeni, da je tematika omenjena v programu;
- + tematika je napisana na 1 strani;
- ++ tematika je napisana na 2 straneh;
- +++ tematika je napisana na 3 straneh;
- ++++ tematika je napisana na 4 straneh;
- +++++ tematika je napisana na 5 straneh

7 ZAKLJUČEK

Pri preučevanju programov političnih strank SDS, SLS in NSi sem ugotovila, da so programi med seboj zelo različni in hkrati zelo podobni. Programi, s katerimi so vse tri stranke nastopile na državnozborskih volitvah, so po vsebini bolj obsegajoči oziroma vsebujejo več strani, medtem ko programi, s katerimi so stranke nastopile na evropskih volitvah, vsebujejo manj strani. Politična stranka SDS in SLS imata po obsegu strani zelo kratek program za volitve v EP. Na drugi strani izstopa program politične stranke NSi, kajti program stranke, s katerim je le-ta nastopila na volitvah v EP, obsega 33 strani. Šele podrobnejša vsebinska analiza omenjenega programa pokaže, da se le-ta brez posameznih predstavitev (parlamenta, zgodovine stranke EPP-ED) razteza le na 10 straneh.

Programi, s katerimi so te tri politične stranke nastopile na volitvah v DZ so bolj obsegajoči. Politične stranke so namenile več časa pripravi programov, s katerim so nastopile na državnozborskih volitvah. Posamezne tematike so bistveno bolj specifično opredeljene oziroma razčlenjene po točno določenih spremembah. Tematike so opredeljene zelo podrobno. Na drugi strani pa so tematike, s katerimi so stranke nastopile na evropskih volitvah, bolj splošne oziroma posplošene. Po mojem mnenju je to odraz tega, da stranke tem volitvam niso posvečale preveč pozornosti oziroma niso bile seznanjene z evropsko politiko.

Vsebinsko bi lahko rekli, da sta si nekje najbolj podobna programa politične stranke SDS in NSi za volitve v DZ, kajti oba program vsebujeta kritiko vladanja vlade, katere je bila na oblasti med leti 2000-2004. Program NSi za volitve v EP, pa je povzet po programu politične skupine EPP-ED za obdobje 2004-2009. Programa politične stranke SDS in SLS, s katerim sta nastopili na volitvah v EP pa pri opisu tematik najprej govorita splošno o tem, za kaj se zavzema EU in potem za kaj se bo zavzemala posamezna stranka.

Prvi del teze, *da programi političnih strank SDS, SLS in NSi na različni volitvah vsebujejo različne tematike, se lahko potrdi*. Res je, da kadar gre za volitve v DZ politične stranke poudarjajo tematike, ki so po njihovem mnenju bolj primerne za volitve na državni ravni, kadar pa govorimo o volitvah v EP pa govorijo o tematikah, ki so pomembne na ravni EU (reševanje evropskih vprašanj). Tematike, ki so bolj pomembne na ravni evropskih volitev so npr. za evropsko ustavo, strukturni in kohezijski skladi, za demokratično delovanje Evrope, za močno Evropo, za sodelovanje s sosedi, za mladino, za Evropo blizu državljanom ... (to je vidno v tabeli 6.1). Tematike, ki so bolj pomembne

na ravni državnozbornskih volitev so javna uprava, zdravstvo, notranje zadeve, promet in informacijska družba ter finance (vidno v tabeli 6.2, 6.3, 6.4). Podrobnejša analiza programov političnih strank SDS, SLS in NSi pri volitvah v DZ in v EP pa pokaže da imajo te tri politične stranke nekatere skupne tematike na obeh volitvah. Primerjava programov političnih strank pokaže, da so skupne tematike: kmetijstvo, okolje, družina, kultura, varnost, zunanje politika, šolstvo, znanost in šport, gospodarstvo, regionalni razvoj in pravosodje. Na drugi strani pa je nekaj tematik, ki so omenjene samo na volitvah v DZ ali na volitvah v EP. Če pogledamo posamezno politično stranko pridemo do naslednjih ugotovitev:

Politična stranka SDS (razvidno iz tabele 6.2)

- volitve v DZ : javna uprava, finance, zdravstvo, obramba, notranje zadeve, promet in informacijska družba.
- volitve v EP : strukturni in kohezijski skladi ter turizem

Politična stranka SLS (razvidno iz tabele 6.3)

- volitve v DZ : kultura, sociala, zdravstvo, vzgoja in izobraževanje ter šport, promet, pravosodje in javna uprava.
- volitve v EP : za Evropo vrednot, za evropsko ustavo, za močno Evropo, za sodelovanje s sosedi, za demokratično delovanje EU, za EU blizu državljanom, za več slovenske vesti, za našo mladino, za višji življenjski standard in delovna mesta, za solidarnost, socialno varnost in varno starost.

Politična stranka NSi (razvidno v tabeli 6.4)

- volite v DZ : regionalni razvoj, informacijska družba, šport, delo in plače, družinska politika, pokojninsko zavarovanje, zdravstvo in notranje zadeve.
- volitve v EP : gospodarstvo in turizem.

Drugi del teze, *da bi zaradi sočasnega članstva v EU pričakovali podobne programe pri volitvah v EP, pa lahko zavržemo*. Pri preučevanju programov političnih strank SDS, SLS in NSi, s katerimi so stranke nastopile na volitvah v EP opazimo, da imajo stranke od vseh omenjenih tematik samo pet skupnih tematik, kar je razvidno v tabeli 6.1. Skupne tematike so naslednje: gospodarstvo, kmetijstvo, okolje, skupna zunanja in varnostna politika, zaposlovanje in sociala. Če primerjamo te skupne tematike programov slovenskih političnih strank s programom politične skupine EPP-ED vidimo, da se teh 5 tematik ujema tudi s tem programom oziroma, da so vsebovane tudi v programu politične skupine EPP-ED.

Podrobnejša analiza posameznih programov političnih strank pripelje do naslednjih rezultatov. V primerjavi političnih strank SDS in SLS, vidimo, da imata samo eno skupno tematiko in to je regionalizem (poleg ostalih pet). Razlike pa so v tem, da SDS omenja še strukturne in kohezijske sklade, šolstvo, šport in turizem; SLS pa skupne vrednote EU, za evropsko ustavo, za močno Evropo, za sodelovanje s sosedi, za demokratično delovanje EU, za EU blizu državljanom, za več slovenske vesti, za našo mladino, za višji življenjski standard in delovna mesta, za solidarnost, socialno varnost in varno starost. Pri teh dveh programih političnih strank bi lahko rekli, da prihaja do večjih odstopanj.

Pri preučevanju programov političnih strank SDS in NSi vidimo skupne tematike kot so kultura, pravosodje, šolstvo in turizem. Politična stranka SDS pa od NSi odstopa s tematiko strukturni in kohezijski skladi. Politična stranka NSi omenja še tematiko turizem in promet. Pri preučevanju teh dveh programov bi lahko rekla, da sta si vsebinsko nekje najbolj podobna. Vendar zaradi preučevanja vseh treh političnih strank moram tezo zavrniti, kajti najbolj močno odstopa program politične stranke SLS.

Pri preučevanju programov političnih strank SLS in NSi vidimo, da stranki poleg teh petih skupnih tematik nimata skupne nobene tematike več. Program politične stranke NSi omenja še kulturo, pravosodje, šolstvo, turizem, finance in promet. Program politične stranke SLS omenja tematike za močno Evropo, za sodelovanje s sosedi, za demokratično delovanje EU, za EU blizu državljanom, za več slovenske vesti, za našo mladino, za višji življenjski standard in delovna mesta, za solidarnost, socialno varnost in varno starost.

Primerjava vseh treh programov političnih strank s programom politične skupine EPP-ED pokaže (v tabeli 6.1), da se vsi programi ujemajo v petih tematikah. Program politične skupine EPP-ED se ujema s programom politične stranke SDS in NSi v tematiki regionalizma, s politično stranko NSi pa v tematikah finance in promet. Kot smo že omenili, je program politične stranke NSi, s katerim je le-ta nastopila na volitvah v EP,

povzet po programu politične skupine EPP-ED, tako, da se ujemata v vseh tematikah (kar je razvidno v tabeli 6.1). Program politične stranke SLS pa se s EPP-ED ujema v tematikah, kot so demokratično delovanje EU, za EU blizu državljanom, za mladino, finance in promet. Pri ostalih tematikah pa prihaja do razlikovanj.

8 LITERATURA

- Bergant, Zvonko in Jure Levart. 2004. *Alojz Peterle EPP-ED Evropski parlament*. Interno gradivo stranke NSi.
- Deželan, Tomaž. 2005. Predvolilna kampanja, volilna udeležba in izid volitev (Analiza vpliva predvolilne kampanje na problem nizke volilne udeležbe na volitvah v EP). V *Politološki vidiki volilne kampanje (Analiza volilne kampanje za volitve v Evropski parlament 2004)*, ur. Simona Kustec Lipicer, 147-166. Ljubljana: Založba FDV.
- Deželan, Tomaž. 2005. Z »Evrobusom« po Sloveniji... (Analiza strateške in organizacijske pripravljenosti slovenskih parlamentarnih političnih strank na prve volitve). V *Politološki vidiki volilne kampanje (Analiza volilne kampanje za volitve v Evropski parlament 2004)*, ur. Simona Kustec Lipicer, 55-69. Ljubljana: Založba FDV.
- *EPP ACTION PROGRAMME 2004-2009*. 2004. Dostopno prek: http://www.epp-ed.eu/Press/pdoc04/actprogr2004-2009_en.pdf (20.maj 2008).
- Fink Hafner, Danica. 2001. *Politične stranke*. Ljubljana: Založba FDV.
- Fink Hafner, Danica, Tomaž Deželan in Simona Topolinjak. 2005. Kandidatke na evropskih volitvah 2004 v Sloveniji (Strankocentričnost volilnega sistema in medijskega poročanja). V *Politološki vidiki volilne kampanje (Analiza volilne kampanje za volitve v Evropski parlament 2004)*, ur. Simona Kustec Lipicer, 128-146. Ljubljana: Založba FDV.
- Franklin, Mark N. 2005. *The fading power of national politics to structure voting behavior in elections to the European Parliament*. Dostopno prek: <http://www.ees-homepage.net/papers/budapest/franklin.pdf> (22. april 2008).
- Hafner – Fink, Mitja. 2005. Dejavniki udeležbe na volitvah v Evropski parlament 2004 – primer Slovenije. V *Volitve v Evropski parlament: Res drugorazredne volitve?*, ur. Alenka Krašovec, 70-86. Ljubljana: Založba FDV.
- Jerman, Frane. 1979. *Leksikoni Cankarjeve založbe: Družboslovje*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- Karlheinz, Reif in Hermann Schmitt. 1980. Nine second-order national elections -A conceptual framework for the analysis of European election result. European Elections Study. *European Journal of Political Research* (8): 3-44.
- Krašovec, Alenka in Damjan Lajh. 2004. Povezovanje in sodelovanje slovenskih parlamentarnih strank z evropskimi strankarskimi federacijami. V *Evropske stranke in*

- strankarski sistemi na ravni evropske unije*, ur. Danica Fink Hafner, 165-183. Ljubljana: CIP Kataložni zapis o publikaciji.
- Krašovec, Alenka. 2004. Razvoj evropskih strankarskih federacij. V *Evropske stranke in strankarski sistemi na ravni evropske unije*, ur. Danica Fink Hafner, 115-136. Ljubljana: CIP Kataložni zapis o publikaciji.
  - Kustec Lipicer, Simona. 2005. Pomen strankarskih programov na volitvah v Evropski parlament. V *Politološki vidiki volilne kampanje (Analiza volilne kampanje za volitve v Evropski parlament 2004)*, ur. Simona Kustec Lipicer, 37-54. Ljubljana: Založba FDV.
  - Lukšič, Igor. 1994. *Politološki dnevi*. Ljubljana: Slovensko politološko društvo.
  - Ogris, Albin. 1926. *Politične stranke*. Ljubljana: samozaložba.
  - O skupini EPP-ED. 2008. Dostopno prek: <http://www.epp-ed.eu/home/sl/aboutus.asp> (20. marec 2008).
  - *PROGRAM NOVE SLOVENIJE – KRŠČANSKE LJUDSKE STRANKE*. 2004. Dostopno prek: <http://www.nsi.si/node/8> (20. september 2008).
  - *PROGRAM SDS ZA EVROPSKE VOLITVE*. 2004. Dostopno prek: <http://64.233.183.104/search?q=cache:kFFAXSoKpNEJ:www.mihabrejic.si/program.php+program+SDS+za+volitve+v+evropski+parlament&hl=sl&ct=clnk&cd=5&gl=si> (28. februar 2008).
  - Raunio, Tapio. 2000. Second rate parties? Towards a better understanding of the European Parliament's party groups. V *Parliamentary Party Groups in European Democracies, Political parties behind closed Doors*, ur. Knut Heider in Ruud Koole, 231-247. New York: Routledge.
  - Razširjen programski odbor v sodelovanju z volilnim štabom in zunanjimi strokovnjaki. 2004. *Ohranimo Slovenijo! Izberimo SLS. Volilni program SLS za volitve poslank in poslancev v DZ RS leta 2004*. Gradivo stranke SLS
  - *Slovar slovenskega knjižnega jezika*. 2008. Dostopno prek: <http://bos.zrc-sazu.si> (18. maj 2008).
  - *SLOVENIJA NA NOVI POTI (Program za prihodnost)*. 2004. Dostopno prek: http://www.strokovnisvet.sds.si/download/PROGRAM_ZA_PRIHODNOST.pdf (27. februar 2008).
  - *STATUT NSi*. 2005. Dostopno prek: <http://www.nsi.si/component/content/article/173-statut> (16. junij 2008).
  - *STATUT SDS*. 2007. Dostopno prek: <http://www.sds.si/o-stranki-2864/statut/> (16. junij 2008).

- *STATUT SLS*. 2002. Dostopno prek:
<http://www.sls.si/bin?bin.svc=obj&bin.id=1A1F4150-5873-B1B0-48E1-045DE0FB5862>
(16. junij 2008).
- *URADNI IZIDI GLASOVANJA ZA SLOVENIJO*. 2004. Dostopno prek:
<http://www.volitve.gov.si/ep2004/index.html> (15. april 2008).
- "*VEČ SLOVENIJE V EVROPI VEČ EVROPE V SLOVENIJI*" program SLS za evropske volitve. 2004. Dostopno prek: www.sls.si (20. marec 2008).
- Vogrinc, Jože. 2005. Pritlikave Volitve. V *EVROVOLITVE 2004, Spremljanje volilne kampanje za Evropski parlament v slovenskih medijih*, ur. Gita Zadnikar, 7-10. Ljubljana: Inštitut za civilizacijo in kulturo.
- *VOLILNA UDELEŽBA '92*. 1992. Dostopno prek :
<http://www.dvk.gov.si/volitve/dz1992/92urvu.htm> (22. marec 2008).
- *VOLILNA UDELEŽBA*. 1996. Dostopno prek:
<http://www.dvk.gov.si/volitve/dz1996/info/uvuzp26.htm> (15. maj 2008).
- *VOLILNA UDELEŽBA NA EVROPSKIH VOLITVAH*. 2004. Dostopno prek:
http://www.europarl.europa.eu/elections2004/epelection/sites/sl/results1306/turnout_ep/graphical.html (17. maj 2008).
- *Volilne razglednice Nove Slovenije*. Interno gradivo stranke NSi za volitve v EP.
- *VOLITVE POSLANCEV V DRŽAVNI ZBOR 15.10.2000*. 2000. Dostopno prek:
<http://www.dvk.gov.si/volitve/dz2000/> (16. maj 2008).
- *VOLITVE V DRŽAVNI ZBOR REPUBLIKE SLOVENIJE 2004*. 2004. Dostopno prek :
<http://volitve.gov.si/dz2004/> (15. maj 2008).
- *VOLITVE V DRŽAVNI ZBOR 2008*. Dostopno prek:
<http://volitve.gov.si/dz2008/udelezba/udelezba.html> (25. september 2008).
- *VOLITVE V DRŽAVNI ZBOR 2008*. 2008. Dostopno prek:
<http://volitve.gov.si/dz2008/> (15. april 2008).
- *VZPOREDNE VOLITVE V EVROPSKI PARLAMENT 2004*. 2004. Dostopno prek:
http://www.gfk.si/2_9_vzp_evrovolitve_2004.php (15. april 2008).